

Publicació
de Rosa Sensat

abril 2006

P E R S P E C T I V A

E S C O L A R 3 0 4

Música en acció

Escoles *Charter* a Califòrnia:
una realitat contradictòria

Avantprograma
de la 41a Escola d'Estiu
Rosa Sensat

Abril 2006

P E R S P E C T I V A
E S C O L A R 3 0 4

Edició i Administració:

Associació de Mestres Rosa Sensat.
Av. de les Drassanes, 3 • Tel. 934 817 373
Fax: 933 017 550 • 08001 Barcelona
E-mail: pescolar@rosasensat.org
<http://rosasensat.org/pescolar>

Consell de Redacció:

Josep Callís, Antoni Domènech, Dolors Freixenet,
Quim Làzaro, Raül Manzano, Marta Mata,
Elena Noguera, Joan Pagès, Antoni Poch, Maria Torres

Director:

Miquel Àngel Essomba

Directora adjunta:

Mercè Comas

Secretària de Redacció:

Carme Suaz.

Disseny gràfic:

Vilaseca/Altarriba

Coberta:

Jordi Lascorz

Composició i muntatge:

Núria Hortal, Inge Trowsky

Dibuixos:

Werner Thöni

Fotòlits:

Sergrafic-Trade, S. L. U.

Impressió:

GyERSA

Subscripcions i distribució llibreries:

Associació de Mestres Rosa Sensat

Dipòsit legal:

B. 2090-1975-ISSN: 0210-2331

Subscripció anual:

Preu soci: 48,50 euros. Preu no soci: 53,90 euros.
P.V.P. 6 euros.

Editorial:

No n'hi ha prou 1

Monogràfic:

Música en acció

La música més enllà de l'art.

Olga González 2

El currículum per a l'educació musical.

Teresa Malagarriga 10

L'illa més musical de Barcelona.

Rosa Cucarull i equip docent del CEIP

Escola de la Concepció 20

La música: treball interdisciplinari
i d'educació en valors.

Carme Cornellà 26

Collage Musical, una experiència de
composició musical a l'escola primària
mitjançant TIC.

Joan Lluís Ceprià i Joaquim Miranda 33

Els concerts: reflexions sobre l'educació
musical.

Assumpció Malagarriga 39

El perfil del mestre en educació musical:
un moment crític per a una reflexió.

Pere Godall 46

Bibliografia complementària.

Biblioteca Rosa Sensat 54

Escola i societat:

Models d'escola.

Escoles *Charter* a Califòrnia: una realitat
contradictòria.

Lorea Martínez 59

Avantprograma:

41a Escola d'Estiu Rosa Sensat. 66

Novetats:

Novetats bibliogràfiques. 83

Cartellera. 85

R O S
S E N
S A T

Amb el suport de:

2 Música en acció

L'article parla de l'escola inclusiva intercultural i del paper de la música com a mitjà per ajudar a educar en la diversitat. La comunicació musical ajuda a eliminar diferències perquè no fa falta un complex conjunt de signes per entendre's.

La música més enllà de l'art

Olga González Dir que la música va més enllà de l'art ens situa en un punt de reflexió social, en què aquesta forma d'expressió pot ser analitzada no com a codi sinó des del seu potencial pedagògic. Amb aquest títol prestat de Martí, doncs, volem representar el concepte de música del qual volem partir. Aquest no serà, efectivament, un article que parlarà de música, ni tan sols de com ensenyar música; la música no s'hi presentarà com un fi, sinó com un mitjà per assolir un objectiu precís: ajudar a educar en la diversitat.

Diversitat i escola

La societat és diversa, ho ha estat sempre i cada vegada ho és en més. Aquest fet ens porta a subscriure la dita que afirma: «cada persona és un món».

El sistema educatiu té cada vegada més present aquesta diversitat a l'aula, reflex fidel de la diversitat social que l'envolta, i s'adona de la necessitat de replantejar estratègies educatives que aconseguixin donar resposta a tot l'alumnat. Superat ja el fals ideal d'alumne *estàndard* pel qual s'establien els diferents currículums de l'escola, s'ha de produir un canvi radical d'enfocament.

Assolir aquest canvi implica molts factors. Això inclou el currículum real de les escoles, el qual suma, als documents del centre i als recursos materials, canvis en les pràctiques educatives, en les estratègies d'ensenyament-aprenentatge, la formació del professorat, les relacions amb la comunitat, etc. Per facilitar aquest canvi, calen eines que afavoreixin aquesta modificació.

La música esdevé un element molt potent per facilitar aquesta tasca. La raó que ens porta a aquest convenciment rau en el fet que la música és veritablement una necessitat universal, perquè no es coneix cap poble que no s'expressi musicalment, ni cap persona que no se senti afectada, d'una manera o altra, per la música. Aquesta constatació ens fa adonar que els recursos musicals són elements educatius «comuns» que poden arribar a la totalitat de l'alumnat i ajudar així a desenvolupar aquest procés de canvi qualitatiu.

El potencial educatiu de la música

Ja des de l'antiguitat, les grans civilitzacions grega, xinesa, hindú... han constatat la qualitat de la música com una forma d'expressió que conté un gran potencial educatiu. Destaquem alguns pensaments i reflexions que exemplifiquen aquest vessant:

- Confuci (551-479 aC): «S'ha de considerar la música com un dels primers elements de l'educació, i la seva pèrdua és el signe més palès de la decadència dels imperis.»
- Friedrich Nietzsche (1844-1900): «Quan sento una bona música em torno millor i millor filòsof.»
- Edgar Willems (1994): «La música és, naturalment, humana en essència, i serveix, doncs, per despertar i desenvolupar les facultats humanes. Perquè la música no està fora del home, sinó en l'home.»

D'altra banda, no només és amb sentències com les anteriors que podem constatar el paper decisiu de la música, més enllà de l'educació musical. Explicitem només un parell d'exemples que ens faran veure quina capacitat pot arribar a assolir l'ensenyament musical en el desenvolupament de les persones.

En primer lloc, mencionarem l'experiment que Zoltán Kodály (1882-

4 Música en acció

1967), etnomusicòleg hongarès de gran influència en l'ensenyament escolar de la música, va fer per demostrar el valor de l'educació musical. Kodály va aconseguir que en algunes escoles de primària l'alumnat tingués una hora de música cada dia. Com que molta gent pensava que això aniria en detriment de l'adquisició d'altres aprenentatges, es varen passar nombrosos tests, els quals van demostrar que l'alumnat que havia estudiat música cada dia tenia, en els tests de coneixements generals, una puntuació d'un 30-40 % per sobre de la resta.

En segon lloc, parlariem de l'efecte conegut com a «Mozart». La música de Mozart respecte a la d'altres músics posseeix unes propietats particulars que la distingeixen, perquè els ritmes, les melodies, la mètrica, el to, el timbre i la freqüència aconseguen estimular el cervell humà, especialment en zones relacionades amb l'hemisferi dret (funció espaciotemporal). Des que Alfred Tomatis, metge francès, va començar a constatar fa uns quaranta anys aquest efecte en els seus pacients, s'han dut a terme molts experiments en tot el món que avalen la científicitat del fet.

En tot cas, la intenció d'aquest article no és pas aprofundir en les experiències relatades, sinó fer-nos adonar de les enormes possibilitats que té la música com a matèria educativa. Intentarem, tot seguit, conjugar aquesta eina tan potent amb la necessitat de donar resposta a la diversitat de l'escola.

Aula inclusiva, escola multicultural, educació intercultural

L'atenció a la diversitat a les escoles ha passat per diverses etapes, ha rebut diferents noms, s'ha desenvolupat de manera desigual teòricament i pràcticament, s'ha ajustat a diferents nivells i s'ha aplicat el mateix enfocament per aconseguir diferents objectius. L'*escola inclusiva* és un dels termes més ambiciosos en aquest sentit, i esdevé una mena de paradigma que es perfila com el camí cap a on s'han de dirigir els esforços dels centres i sistemes educatius que vulguin oferir una educació de qualitat i integral als seus alumnes, independentment de les seves característiques personals i de l'ajut que puguin necessitar per desenvolupar al màxim la seva capacitat personal.

*Grup de corda de nivell elemental de l'Escola Municipal de Música Francesc Montsalvatge d'Olot.
Foto Ferran Mier*

L'educació inclusiva destaca l'objectiu bàsic d'obrir les escoles a tot tipus d'alumnat, independentment de les seves característiques personals, culturals o socials.

Quasi paral·lelament, es produeix un augment al nostre entorn, com comentàvem al principi de l'article, de persones provinents d'altres països. Aquesta situació converteix les escoles (en més gran mesura les escoles públiques) en espais encara més diversos, ara des d'un punt de vista cultural. Han sorgit les aules multiculturals (múltiples cultures en un mateix espai).

La primera resposta des de la comunitat educativa va ser aplicar els recursos emprats amb altres tipus de diversitats, identificant sempre *diferència* amb *deficiència*. L'objectiu últim per a tot l'alumnat va ser la *integració* a un model de currículum únic, excloent l'alumnat «diferent» de l'aula fins aconseguir un nivell que li permetés unir-se al grup classe, sobretot capacitant-lo en la llengua vehicular.

6 Música en acció

Però si en el cas dels alumnes amb necessitats educatives especials aquesta solució no servia, en el cas d'alumnes culturalment diferents tampoc, ja que els currículums en ús no donaven més que una visió etnocèntrica de la cultura, així que, encara que acabessin assolint un nivell de llenguatge suficient, no es veien reflectides a l'aula altres formes de veure i ser.

Així, també cap als anys noranta, es comença a parlar d'obrir els currículums escolars a d'altres visions culturals. Apareix l'*enfocament intercultural* com a model a assolir per les escoles. Els objectius bàsics del model educatiu intercultural al·ludeixen al conjunt d'estudis i pràctiques educatives amb què s'intenta donar respostes a les qüestions que planteja la diversitat de grups ètnics i culturals en una societat donada. Però el terme «intercultural» ja expressa l'opció de posar en contacte, des de la tasca educativa. Constitueix un enfocament, un procediment, un procés dinàmic de naturalesa social, en el qual s'impulsen positivament els participants a ser conscients de la seva interdependència i és, també, una filosofia, una política i un pensament que sistematitza la realitat (Aguado, 2002). Podem delimitar-la com la referida als programes i pràctiques educatives dissenyades i implementades per millorar el rendiment educatiu de les poblacions ètniques i culturals minoritàries i, alhora, preparar els alumnes del grup majoritari per acceptar i aprendre les cultures i experiències dels grups minoritaris (Banks, 1997).

Resumint, hem conegut la necessitat de modificar el sistema educatiu per aconseguir un canvi qualitatiu en l'educació que superi el concepte d'integració i adopti un model escolar intercultural en aules totalment inclusives. Però, què pot fer la música per aconseguir-ho?

La música com a instrument d'atenció a la diversitat

La principal característica que destacaríem de la música, que ens permetrà treballar amb tot tipus d'alumnat, és el fet que és un mitjà de comunicació que no demana un procés de comprensió per ser entès. La música és un art que utilitza el so com a mitjà d'expressió. Aquest missatge sonor es recollit per tot l'alumnat (fins i tot l'alumnat amb deficiències auditives «reconeix» els sons per la vibració), i encara que

cadascú ho rebrà d'una manera diferent, cap no ho pot fer «malament». Un cop rebut el missatge sonor, les respostes poden ser diverses, però totes seran interessants.

Segons Thayer Gaston, la música propicia l'establiment i/o el restabliment de les relacions interpersonals, necessitat bàsica entre l'alumnat. Això és així perquè l'expressió musical es basa en els sentiments, no fa falta un complex conjunt de signes per entendre's. Aquest és un element puntal, ja que ajuda a eliminar diferències, tots i totes són igual de capaços, no existeixen les diferències en una comunicació musical. A banda d'això, les activitats musicals acostumen a ser en grup, tothom canta, escolta, toca o es mou alhora; això fa que cadascú se senti útil i necessari en la dinàmica del grup, valori els companys i companyes i se senti valorat pel que fa. Aquest procés ajuda a augmentar l'autoestima.

Una altra característica general del fenomen musical, coneguda des de Pitàgores, és el poder del ritme per transmetre energia i organitzar, ja que el ritme ordena els sons en el temps i això és percebut sensorialment per l'alumnat i pot fer-se palès mitjançant el moviment (cos, mans).

Tan importants i decisius són aquest tipus d'estímul, que recordem que hi ha tota una especialitat que fa servir la música com a mitjà terapèutic; ens referim a la musicoteràpia, que aprofita al màxim aquests i d'altres efectes beneficiosos de la música amb persones amb disminucions de tota mena amb resultats altament satisfactoris: relaxació per a hiperactius, mitjà de comunicació per a autistes, reeducació de la parla a hipoacústics, etc.

Encara que qualsevol manifestació musical compartirà les característiques esmentades, hi ha un element precís que encara les reforçarà: ens referim a la cançó. «El cant és l'ànima de la música. Els infants, durant el seu desenvolupament afectiu, haurien de cantar. És un dels mitjans més naturals per ajudar a formar la seva personalitat. És, a més, un element espontani» (Willems, 1994). Efectivament, aquestes aules diverses necessiten activitats afectives que ajudin en la tasca de posar en contacte, conèixer i poder estimar i ser estimat pels altres. La cançó suma a la força expressiva i conceptual de la paraula la força expressiva de la música, reforçant així aquesta capacitat

8 Música en acció

innata del missatge musical. Però el text aporta tot un altre ventall de possibilitats per treballar en aquestes aules, ja que ajuda, fisiològicament, a desenvolupar la parla, facilitada gràcies al fet que potencia la musicalitat pròpia del llenguatge. Per la mateixa raó esdevé un instrument altament efectiu per ajudar en el coneixement de les llengües; d'una banda, facilita el coneixement de la llengua/es vehicular/s, com hem vist, un dels objectius prioritaris de la tasca educativa. D'altra banda, és la millor manera d'introduir l'alumnat en el coneixement d'altres llengües. Aquesta última característica esdevé fonamental en un enfocament intercultural que volem que inclogui coneixements i reconeixements d'altres cultures, i, hi ha algun element més potent culturalment que la llengua? A més, totes les cançons porten una informació cultural específica: llegendes, històries, dades naturals i geogràfiques, etc. i, recordem, el ritme de la música ajuda a fixar el text en la memòria.

Conclusions

Ens hem adonat, d'una banda, de la necessitat de donar resposta a la diversitat en les escoles i, de l'altra, del potencial educatiu de la música per fer-ho.

Hem conegut també el concepte d'aula inclusiva com l'ideal a assolir quant a espai educatiu on tothom té cabuda. Reconeixem el naixement de nous espais multiculturals en les nostres escoles i adoptem l'enfocament intercultural com a model educatiu per donar resposta a tot l'alumnat en qualsevol tipus de context.

Si haguéssim de resumir ara alguns trets significatius d'aquest article, ens agradaria destacar que, en la mesura que l'escola inclusiva demana una educació de qualitat per a tothom, és necessari que la música tingui un espai significatiu dins l'educació general, perquè és un dret de tot l'alumnat i no només de les persones més dotades econòmicament i cognitivament.

La música és també imprescindible per afavorir el desenvolupament general de les persones, ja que afecta i modifica aspectes que no es cobreixen amb d'altres matèries, per la qual cosa, i per extensió, ajuda a desenvolupar el potencial individual de cadascun dels i les alum-

nes que participen en el fet musical, sigui com a emissors sigui com a receptors.

És necessari, atesa la realitat multicultural a les escoles, obrir el currículum a d'altres tipus de músiques en general i cançons d'arreu en particular, no només per enriquir *per se* el currículum de música, sinó també per aprofitar transversalment aquest potencial a d'altres àrees, lligant amb les orientacions que inclouen l'enfocament intercultural com a eix transversal a les escoles.

Recordar també que el treball musical aconseguix igualar i potenciar les capacitats expressives de tot tipus d'alumnat, ajudant així, de manera natural, a superar la identificació de la «diferència» amb la «deficiència», valorant totes les persones, independentment de la seva capacitat en altres dimensions de la intel·ligència.

Finalment, recordaré que, per treballar des d'un enfocament intercultural de l'educació, les principals estratègies pedagògiques recomanades són les de tipus cooperatiu i socioafectiu, i, ¿podem imaginar una altra matèria millor que la música per treballar plegats i alhora i que incorpori més càrrega afectiva...?

Bibliografia

- BANKS, James A.; MCGEE BANKS, Cherry A. *Multicultural Education. Issues and perspectives*. 3th Edition. USA: Wiley Education, 1997.
- DÍAZ AGUADO, M. José. *Educación intercultural y aprendizaje cooperativo*. Madrid: Ediciones Pirámide, 2003.
- GASTON, E. Thayer. *Tratado de musicoterapia*. Buenos Aires: Paidós, 1993.
- MARTÍ, Josep. *Más allá del arte, la música como generadora de realidades sociales*. Sant Cugat del Vallès: Deriva Editorial, 2000.
- WILLEMS, Edgar. *El valor humano de la educación musical*. Barcelona: Paidós, 1994.

Partint de la base de fer possible que la música estigui present a totes les escoles des de la primera infància, l'autora, en un moment en què es preveuen canvis curriculars, reflexiona sobre la importància del currículum: què, com i quan s'ensenya i s'avalua; quins continguts es prioritzen i ens quins contextos s'ensenya.

El currículum per a l'educació musical

**Teresa
Malagarriga
i Rovira**

Aquest article vol aportar elements a la reflexió sobre el currículum per a l'educació musical. El moment sembla especialment oportú, ja que som davant d'una nova llei d'educació, a l'inici de la renovació dels currículums actuals i de tot el que representa la convergència europea.

Cal que els educadors tinguem criteris clars a fi de poder aportar propostes oportunes i justificades. Això és especialment important en una àrea com la música, la qual massa sovint ocupa en els programes educatius un temps, un espai i una atenció molt petites. Aquesta falta de dedicació contrasta amb la realitat social, que ens mostra que aquest llenguatge ara, com abans, és absolutament present a la vida de les persones.

Atenent el lloc que la música ocupa en la societat, hom sent el desig de contemplar la riquesa de formes que pren i de provar de descobrir què li proporciona la dimensió que abraça. Seria bo de poder endinsar-se en la naturalesa de la música i en la de les persones per descobrir què fa que al llarg de la història de la humanitat les persones i la música caminin en constant companyia.

Quant al valor de la música i al que aquesta significa per a la vida

dels humans, hi ha una immensa riquesa de reflexions que els educadors no podem desconèixer. A continuació, faré solament unes breus consideracions amb l'objectiu de situar el tema i entrar en la seva exposició.

La música és l'art de combinar els sons. Els sons són sensacions que el nadó ja capta a partir del sisè mes d'embaràs i, en els primers anys de vida, constitueixen una potent forma de comunicació amb l'entorn.

En fer música, els sons esdevenen absolutament protagonistes, es generen, es combinen, s'estructuren, es contrasten. Es crea un discurs, es creen ritmes, melodies, harmonies, textures..., i tot s'interpreta en intensitats, *tempo* i dinàmiques variades.

Aquesta producció, la creen i la interpreten les persones amb la intervenció d'una gran complexitat de factors motrius, emocionals i cognitius. La intuïció i la sensibilitat hi tenen una part tan important com el pensament, el coneixement, la cultura i el saber. Les experiències de vida hi poden quedar representades, i també la identitat de les diverses cultures i la idiosincràsia dels pobles, que es manifesten amb tota la seva tradició, profunditat i saviesa. Així mateix, els avenços tècnics influeixen en el material sonor i l'estètica reflecteix una gran varietat de formes de mostrar-se, de sentir-se i d'identificar-se.

La complexitat de factors que intervenen en la producció musical i la implicació personal que representa, així com la dimensió social que el fet musical abraça, confereixen a la música un valor difícil de mesurar, ja que no se situa només en el terreny d'allò que és tangible.

Davant la música, hom sent un gran respecte, perquè el que la fa possible és en cada persona i en els col·lectius i, com a educadors, l'hem de trobar en nosaltres i en els altres, afavorint que «soni» arrelada a cada realitat i a cada context.

Ens cal confiança, confiança en la música, en els alumnes, en nosaltres mateixos, per afavorir un tipus d'ensenyament aprenentatge que deixi temps i espai al creixement de cadascú, amb tot el que això comporta.

En els últims anys, el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya ha promogut diversos fòrums de discussió i reflexió sobre els currículums. Podem esmentar, per exemple, la Conferència Nacional d'Educació (2002), en la qual es debat el sistema educatiu català, i el Pacte Nacional per a l'Educació. Debat Curricular (2005-2006), que estableix les bases per a l'organització dels nous currículums.

En referir-se als ensenyaments artístics, tots dos documents fan dues afirmacions:

- són àrees instrumentals;
- són àrees transversals.

Aquestes orientacions marquen unes fites, però, per avançar cap al que proposen, cal analitzar la realitat; treure partit de la pròpia experiència (individual i col·lectiva); detectar els punts febles de la programació actual, a fi de poder millorar-la sense partir de zero i, molt especialment, cal valorar el que és positiu, com, per exemple, el fet que en aquest moment a cada centre de primària i de secundària hi hagi un mestre especialista de música. Aquest fet era un somni abans de la implantació de la LOGSE i ara és una realitat que ens ha de permetre somiar en un futur en què la música tingui el lloc que li correspon dins dels programes educatius.

La LOGSE i el currículum d'aquesta llei

La LOGSE va impulsar la música a l'escola. En voldria fer ressaltar tres aspectes:

- Es dissenya un currículum específic d'aquesta àrea per a totes les etapes, seguint els criteris psicopedagògics i l'orientació tècnica que es va establir en els currículums.
- Es crea la figura de l'especialista, que ha de dur a terme unes oposicions específiques per entrar al cos de mestres.
- Es creen estudis universitaris per formar aquests especialistes.

A partir de la LOGSE, doncs, la universitat i l'escola es troben especialment implicades en la formació musical dels infants i els joves i el nombre de professionals que es dediquen a la didàctica de la música a l'escola obligatòria ha augmentat considerablement.

A la universitat, la formació inicial dels mestres especialistes, les activitats de formació permanent i d'innovació didàctica, la creació de línies de recerca, i l'inici dels programes de doctorat en didàctica de la música, representen un avenç en la dedicació universitària a aquesta àrea.

A l'escola, al llarg d'aquests anys, s'ha anat implantant la figura de l'especialista de música en tots els centres de primària. Aquest fet, a banda d'incidir en cadascun dels centres, crea un cos de professionals que comparteixen necessitats i iniciatives, s'organitzen en seminaris i grups de treball, reclamen programacions i llibres de text, fan possible que les escoles participin en les programacions musicals que organitzen institucions externes a les escoles, etc.

No cal dir que aquest conjunt de fets han de fer possible que la música estigui present a cada escola i que els nostres joves trobin la manera d'avançar en el seu ús i coneixement des de la primera infància.

I és aquí on el currículum esdevé veritablement important: què, com i quan s'ensenya i s'avalua? Quins continguts es prioritzen i en quins contextos s'ensenyen? En parlarem breument.

En les programacions de la LOGSE, la música té la mateixa consideració que les altres àrees de coneixement. Té un desplegament curricular propi. Cal adquirir determinats aprenentatges i és per mitjà d'aquests aprenentatges que s'ha de facilitar que els alumnes s'apropriïn de la música, la visquin i en facin un bé d'ús.

És evident que sense un estudi rigorós de com s'està desenvolupant la música a les escoles no es poden donar opinions ni es poden fer judicis sobre l'oportunitat de la seva aplicació. Cada escola és un món immensament ric. Els educadors creen projectes i organitzen diferents formes d'actuar, dins i fora de l'aula, que donen a les àrees dimensions amples, significatives i transversals. La música no és pas una excepció. L'organització de cantates en què participen tots els nens de l'escola i la participació en programes en què hi ha diverses àrees implicades són exemples d'activitats que es fan en diferents centres i que ja donen a la música una dimensió àmplia.

14 Música en acció

Ara bé, segons la meva opinió, alguns aspectes del disseny del currículum actual orienten un tipus de concrecions didàctiques que no ajuden a donar a la música el caràcter ampli i global que hauria de tenir. Tot seguit esmento aquests aspectes.

Els aprenentatges que es proposen són extensos i complexos. A cada etapa s'organitzen per blocs, 0-3: cançó, audició, so, ritme; 3-6: cançó, audició, so, ritme, lectura i representació gràfica; primària: cançó i veu, educació de l'oïda, música, moviment i dansa, lectura-escritura (solfeig), audició; i cada bloc ha d'assolir uns objectius i incloure uns continguts. Aquesta manera de programar situa l'educador davant d'una gran dispersió d'enunciats, tots importants, que, si bé es complementen entre ells i es reforcen (uns afavoreixen l'aprenentatge dels altres), cadascun té els propis objectius, continguts i procediments.

Aquesta manera d'orientar l'ensenyament-aprenentatge de la música convida l'educador a vetllar perquè l'alumne adquireixi cadascun dels coneixements (alguns difícils d'assolir tenint en compte el poc temps que es dedica a la música). L'atenció particular a cada bloc divideix fàcilment la música en subàrees que poden deixar en segon terme els aspectes més globalitzats i més vivenciats.

En les orientacions didàctiques que el currículum proposa per facilitar aquests aprenentatges, s'hi especifiquen els procediments que han de facilitar l'aprenentatge dels diferents continguts musicals (escolta, imitació, reconeixement, reproducció, improvisació, creació), però tracten poc altres procediments més globals que també són imprescindibles (experimentació, descoberta, reflexió, anàlisi, deducció, valoració, verbalització, etc.). Aquests procediments faciliten recursos per implicar l'alumnat en l'aprenentatge i afavorir la interacció en diversos vessants.

Quan als continguts del llenguatge musical, s'incideix més en el treball de la melodia i el ritme –i molt especialment en la seva escriptura i lectura– que a iniciar en l'harmonia o en la captació general d'estructures.

Els responsables d'impartir aquestes programacions musicals a l'escola són els especialistes de música, els quals disposen d'un temps

Escola Municipal de Música de Santa Perpètua de Mogoda

breu i acotat. Habitualment, els aspectes més globals i transversals de l'àrea es tenen poc en compte i, per tant, l'avaluació que se'n fa també es redueix als aprenentatges específics que cada alumne pot adquirir en el poc temps que es dedica a la música.

Cap a la renovació dels currículums

Organitzar un currículum que orienti l'actuació dels educadors per aconseguir que la música sigui una matèria instrumental i tingui una dimensió transversal no és una feina fàcil.

Basant-me en els estudis recents i en les mateixes orientacions que figuren en els documents publicats pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, esmento a continuació tres aspectes que podrien orientar cap a un enfocament més global. La seva aplicació marcaria alguns canvis en el disseny curricular i modificaria alguns

aspectes que crec que ajudarien a tractar l'àrea d'una manera més global i integrada.

- Plantejar com a objectiu principal el domini progressiu de tres grans competències: l'escolta, la interpretació i la creació.
- Relacionar la música amb les altres àrees.
- Plantejar uns procediments que impliquin l'alumne en l'aprenentatge.

L'escolta, la interpretació i la creació

En totes les etapes de l'ensenyament els educadors haurien de procurar que les activitats motivessin els nois i les noies a escoltar, a interpretar i a crear. Aquestes tres maneres de fer i de viure la música han d'esdevenir les grans competències a adquirir. S'han de treballar en cada nivell i en cada context, adequant-les a l'edat i a les circumstàncies, i en tots els casos se n'ha d'avaluar la pràctica i el progrés.

Ésser competent en el fet d'«escoltar, interpretar i crear» música abraça també l'especialització dels professionals, que, en aquest cas, cal que ho siguin a un alt nivell! Pensant, però, en tots els ciutadans, donem a aquestes competències un valor de vivència pràctica, una manera de participar de la música que satisfaci el desig de gaudir-ne segons el nivell de coneixement que es pugui tenir.

La pràctica d'aquestes competències ha de comportar aprenentatges: enriquir la percepció, facilitar la descoberta i el domini dels elements musicals, educar les destreses i les habilitats que calen per a la interpretació, dotar d'iniciativa i criteris per a la creació...

Cada competència aporta quelcom d'específic, totes tres es complementen i han d'avançar paral·lelament.

Escoltar: Fa referència al fet de fixar l'atenció en el so i en la música. L'oïda de cadascú és selectiva i a cada moment fixa l'atenció en els sons que li interessin específicament. Caldria aconseguir que progressivament la música, el so, esdevingués quelcom d'interès, que motivés els nois i les noies a fixar-hi l'atenció.

L'educador ha de conduir l'escolta dels alumnes i ajudar-los a trobar en la música «què» escoltar, a fi de fer-ne una descoberta progressiva i conduir a una bona educació de l'oïda.

Interpretar: Des de les primeres edats, quan l'infant amb la veu repeteix els girs melòdics o els fonemes que capta i assimila dels adults que l'envolten, fins a la possibilitat d'interpretar col·lectivament cançons o obres instrumentals hi ha un llarg camí, que ens porta a apropiari-nos de la música, a fer-la nostra, a interioritzar-la per poder-la fer «sonar» d'una manera personal, a descobrir els elements que la formen i a interpretar-los en el context de cadascuna de les obres.

Crear: Aquesta paraula agrupa totes les activitats que ens permeten jugar amb els sons, experimentar, inventar combinacions sonores i donar forma a petites obres. Les «creacions» dels alumnes poden acompanyar poemes i cançons, ambientar espais, preparar festes, crear ambients i atmosferes sonores, expressar estats d'ànim... Aquesta «creació» ha de ser present en totes les etapes i afavorir que els alumnes sentin que el so i la música els són propers.

El coneixement concret dels elements que conformen la música i la progressiva comprensió de la grafia s'haurien d'anar fent a partir de les activitats d'escolta, d'interpretació i de creació, de manera que l'aprenentatge de la música es donés en contextos en què «se'n fes» o «se n'escoltés». Dins l'ensenyament obligatori, segons la nostra opinió, és a partir de les obres que s'escolten, les cançons que es canten, els sons a partir dels quals es fan les creacions i la manera com s'estructuren i es combinen aquests sons que s'ha de conèixer la música i els elements que la formen.

- ***Relacionar la música amb les altres àrees***

La música s'ha de viure de manera integrada, no ha de ser una matèria a part, i per poder-la incorporar al conjunt de formes d'expressió i representació que conformen la vida, ha de confluir amb les altres àrees i llenguatges. En aquest sentit els centres haurien de buscar formes d'integrar-la en la programació global.

Cal fer música i parlar de música, cal entendre-la com una manera més de comprendre el món, captant-hi uns missatges que també tenen

presència en el món de les arts i de la cultura. La música hauria de contribuir a la comprensió i al coneixement de l'entorn més proper (especialment en etapes on la música esdevé un signe d'identitat) i facilitar la connexió amb les cultures més pròximes i amb les més distants.

La música hauria de ser present en representacions teatrals i en festes literàries, i s'hauria d'integrar en les noves tecnologies. El coneixement acústic del so i la seva manipulació amb intencions expressives i estètiques hauria de trobar punts de connexió amb el vessant tecnològic i el llenguatge musical, abraçant l'àmbit científic.

Cal facilitar connexions entre la música i el llenguatge corporal, per tal que les seves especificitats s'uneixin per enriquir-se mútuament. En aquest sentit, la psicomotricitat, la dansa, l'expressió corporal i la música haurien de trobar els punts d'afinitat que ja tenen i que fan que aquestes àrees es complementin

Aquesta integració de la música a la vida i al coneixement fa que aquesta àrea esdevingui transversal i col·labori a dotar l'alumnat de recursos per situar-se en el món i trobar formes personals de viure-hi i participar-hi.

• *Plantejar procediments que impliquin l'alumnat en l'aprenentatge*

Parlem de procediments en un sentit molt ampli: el conjunt de formes de viure, de practicar i de conèixer la música, i també d'apropar-s'hi, que es donen dins i fora de l'aula i que l'escola ha de provar d'integrar a fi d'abraçar la dimensió que aquest llenguatge representa o pot representar en la vida dels alumnes.

En aquest sentit i tenint en compte que la música presenta els vessants receptiu i productiu, que necessita tant els referents culturals com la pròpia aportació, que a la vida quotidiana se'ns presenta lligada als moments més transcendents i als més lúdics, els procediments han de ser oberts i amplis.

Al costat de la imitació, hi ha d'haver l'experimentació i l'exploració, l'escolta no pot deslligar-se de la valoració i la crítica; el

reconeixement ha de portar a la lectura i a la comprensió del que s'està identificant, i la creació i la combinació de sons i estructures han d'esdevenir una constant descoberta que ens ha de facilitar l'apropament a la música ja creada i a la seva dimensió estètica i cultural, i també a la seva comprensió.

Conclusions

La dimensió instrumental i transversal que es reclama en la implantació dels nous currículums per a l'àrea de música, la podem imaginar com a possible per la presència a l'escola dels especialistes de música. Aquests professionals dominen l'àrea, a cada moment són els responsables d'impartir els continguts més específics i poden trobar les formes de connexió i globalització amb les altres àrees.

No podem oblidar que la música té un llenguatge específic, uns codis que ens donen la clau d'entrada al seu domini i a la seva comprensió, i sense els quals és difícil tenir-hi un accés actiu i participatiu. Calen educadors que dominin l'àrea i que siguin capaços d'ensenyar-la i de transmetre-la àmpliament i vivencialment.

La implantació dels nous currículums ha d'anar acompanyada d'una gestió per part de l'Administració que els faci possibles. La LOGSE va donar un impuls important, ara cal aprofitar l'avenç que s'ha experimentat en tots aquests anys i fer un nou pas. La innovació i les recerques, l'experiència acumulada, les infraestructures que ja hi ha i les que caldrà implantar, i les accions concretes que els professionals implicats portin a terme en cada escola i en cada context, ho han de fer possible.

Referències

- Conferència Nacional d'Educació. Debat sobre el sistema educatiu català. Conclusions i propostes.* Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació, juny 2002.
- Pacte Nacional per a l'Educació. Debat curricular. Reflexions i propostes.* Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació, octubre 2005.

L'article explica una experiència de l'escola de la Concepció i com ho fan per omplir l'escola de música: hi esmercen pràcticament totes les hores de lliure dedicació, intensificant el llenguatge musical, la pràctica d'un instrument musical i també l'agrupació d'una big band.

L'illa més musical de Barcelona

**Rosa Cucarull
i equip docent
del CEIP
Escola de la
Concepció**

La nostra escola, el CEIP Escola de la Concepció, està situada al districte de l'Eixample de la ciutat de Barcelona, en una illa on hi ha altres equipaments: el Conservatori de Música Municipal, compartint edifici amb el CEIP, l'Escola Municipal de Música de l'Eixample, Casa dels Nens, la seu de l'Ajuntament de Districte i el Mercat de la Concepció. S'entén, doncs, que en concentrar-se tants ensenyaments musicals en un mateix lloc es pugui denominar l'illa més musical de Barcelona.

El CEIP Escola de la Concepció és un centre d'ensenyament d'infantil i primària: tenim, per tant, alumnat des dels tres fins als dotze anys, només amb un grup d'alumnes per a cada edat i una plantilla de 14 mestres.

El nostre alumnat és del barri i per tant en reflecteix la composició social: població de classe mitjana fonamentalment, amb algun nucli de pobresa, originària de la ciutat, però amb cada cop més presència de persones procedents d'altres països.

A partir de l'any 1991, coincidint amb la «reestrena» de l'edifici després de la seva reforma i amb la voluntat d'adaptar el Projecte Educatiu de Centre al seu entorn, s'inicià a la nostra escola –tenint en

compte la proximitat amb el Conservatori de Música– una experiència pedagògica consistent en la intensificació dels ensenyaments-aprenentatges musicals. Això s’ha mantingut perquè entenem la música com una eina que pot ajudar al desenvolupament integral de la persona: fomentant la sensibilitat artística, educant en la diversitat i la interculturalitat, afavorint la cooperació, incrementant l’esperit crític, desenvolupant les capacitats intel·lectuals, permetent educar hàbits, animant una cultura enriquidora de l’oci..., i cohesionar també nens i famílies.

Al llarg de tots aquests anys, aquest projecte s’ha anat modificant, com a fruit de la reflexió, fins a trobar la fórmula que ens permetés acollir tot tipus d’alumnat sense cap mena de discriminació.

A ritme de Big Band

«La música moderna, sense cap menyspreu de la clàssica, ens ofereix uns aspectes, principalment rítmics, que ens permetran connectar ràpidament amb la sensibilitat dels nens i nenes i així despertar com més aviat millor el seu interès per la música. És, a més, una estètica més propera a la que els infants estan acostumats a consumir i hi crea una menor distància d’estils.» Aquests són uns dels arguments que dóna Albert Rodríguez M. Riera, coordinador de Música Moderna i Jazz de les Escoles Municipals i director de les Big Bands que funcionen com a projecte educatiu del CEIP Escola de la Concepció.

El Projecte Educatiu de Centre troba en la música l’eina que permet desenvolupar en els nens i nenes l’educació de l’oïda, el ritme, la veu, la creativitat, la sensibilitat, l’abstracció, la lectura, la memòria... L’ensenyament musical és alhora un recurs sense límits per educar en el rigor en el treball, en l’expressió, en la comunicació artística i en el desenvolupament de la personalitat.

Si aquests elements educatius s’estructuren al voltant d’una agrupació musical que reuneix tot l’alumnat d’un nivell, els efectes són multiplicadors. En la dinàmica del grup classe, aquest ensenyament musical ajuda en la cohesió de grup i afavoreix l’adquisició de competències socials dels infants amb la introducció d’elements com ara el reconeixement del fet que tots som diferents, que les diferències po-

den ser interessants i s'han de respectar, que podem aprendre dels companys, que cooperar és millor que competir, que els resultats del treball en grup són més bons, que hem de conèixer els altres i ser capaços de posar-nos en el seu lloc.

D'altra banda, la tècnica que s'estudia amb els instruments propis d'una Big Band és perfectament compatible amb l'orientació, si així ho desitgen en el futur, de la música clàssica un cop finalitzat el tercer cicle de primària –dotze anys–, edat ideal per continuar aprofundint els aprenentatges obtinguts.

Una altra de les finalitats de l'orientació de la música moderna, més concretament de la formació de la Big Band, és que permet articular en els nois i les noies una font de recursos per al seu temps d'oci.

Pel que fa a l'escola, l'educació musical per a infantil i primària augmenta la qualitat educativa del centre, millora la cohesió dels grups classe i la seva dinàmica i cohesiona pares i mares al voltant del projecte de música i, per tant, del mateix centre, creant dinàmiques participatives que enriqueixen tota la comunitat educativa. Tot això i d'una manera natural contribueix a l'objectiu bàsic de l'escola que és la formació integral de l'alumnat.

El projecte de música

Aquest projecte de música sempre ha tingut dues vessants: per una banda, la intensificació del llenguatge musical dins l'horari lectiu utilitzant bona part de les hores de lliure disposició amb què compten els centres i, per l'altra, la pràctica d'un instrument musical –en horari de menjador– a partir de tercer de primària. D'aquesta pràctica instrumental, cal destacar-ne que en participa tot l'alumnat i així es constitueix una agrupació musical del grup classe –la Big Band– que es manté fins acabar la primària, i que és gratuïta per a les famílies, atès que els recursos econòmics per a la contractació del professorat d'instrument els aporta el Departament d'Educació mitjançant conveni amb l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona, que els gestiona. Cal dir que l'escola s'ha dotat d'un banc d'instruments destinat a l'ús d'aquelles famílies amb poc recursos.

Pel que fa al llenguatge musical, el nostre alumnat, a l'etapa infantil, s'inicia en el món musical de forma sensorial i aquest coneixement es va aprofundint al llarg de tot l'ensenyament primari, on les activitats fan que els nens tinguin contacte amb la música gairebé cada dia.

En el transcurs de la setmana, unes sessions (una setmanal) es dediquen al treball amb el grup sencer de cada nivell, i d'altres (dues setmanals) al treball amb la meitat del grup, la qual cosa permet individualitzar i aprofundir els aprenentatges, tant els de llenguatge musical com els de llengua catalana i matemàtiques, que són les matèries que treballa simultàniament l'altre mig grup.

Però, tot i que l'experiència va néixer amb la voluntat que aquesta formació més extensa del llenguatge i expressió musical fos l'eix vertebrador del procés educatiu, ens costava avançar amb eficàcia en aquesta direcció. Per això vam voler fer un assessorament que ens ajudés a reflexionar respecte del que fem i el que volem fer, que ens

portés a compartir objectius i que ens proporcionés recursos per assolir-los.

A continuació exposarem una de les activitats fetes durant el curs 2003-04 i 2004-05 –fruit d'aquest assessorament–, amb les quals vam pretendre articular la música amb els eixos transversals i amb les altres matèries.

Activitat: escriure i interpretar per als altres

En aquesta ocasió, per decidir l'activitat a fer, vam partir de les valoracions fetes el curs anterior respecte al format de la Festa de la Primavera, la qual coincideix amb el Dia del Llibre i sempre havia consistit en la celebració d'uns Jocs Florals i d'un Concurs de Composició Musical. Com que no ens agradava el caire competitiu que tenia i trobàvem que l'acte de lectura o interpretació de treballs i lliurament de premis es feia molt feixuc, vam decidir donar a aquesta festa una altra orientació.

Per això acordarem substituir les produccions individuals per produccions col·lectives i també aprofitar l'estructura d'apadrinaments que tenim a l'escola: quan els nostres alumnes arriben a 4t de primària apadrinen els nens i nenes de P3 i els acompanyen fins a acabar l'educació infantil.

Aquesta vegada, l'alumnat de quart, cinquè i sisè de primària crearia un o dos contes per explicar als seus «fillols», contes que haurien d'incloure un petit poema per musicar (àrees de llengua i música), i caldria que abans de redactar-lo fessin una petita enquesta per investigar les preferències dels nens i les nenes de l'edat dels «fillols» (àrea de matemàtiques, treball en xarxa).

Els alumnes de primer, segon i tercer també s'explicarien entre ells els contes compostos (àrea de llengua). Tots els contes haurien de fer referència als valors de l'amistat o la solidaritat (eixos transversals) i es representarien plàsticament (àrea de plàstica) mitjançant diorames per exposar al vestíbul de l'escola.

El dia de la festa es farien les narracions simultàniament en diferents

espais i al final tota l'escola es reuniria per ballar una dansa que els «padrins» també ballarien amb els «fillols». S'elaboraria un recull de tots els contes per reproduir i distribuir per les classes amb l'objectiu que els nens i les nenes se'ls poguessin passar i endur a casa per donar a conèixer a les seves famílies el treball fet.

Conclusions

Les activitats realitzades han estat molt satisfactòries per a tothom: alumnat, professorat i famílies.

La valoració feta d'aquestes activitats ens ha reafirmat en la idea d'omplir la nostra Escola de música –recordem que hi dediquem pràcticament totes les hores de lliure disposició–, cosa que ens permet també treballar amb profunditat les capacitats lingüístiques i matemàtiques del nostre alumnat, fet que ja havíem constatat amb els resultats obtinguts per l'alumnat de 4t en les proves de competències bàsiques. Sembla que la comprensió de la música ajudi a comprendre altres matèries, i segur que ajuda a adquirir nous hàbits i consolidar-ne d'altres ja treballats en altres disciplines.

També, com deia una companya, causa sorpresa veure que nens i nenes als quals costen els aprenentatges, que tenen dificultat per concentrar-se o treballar en equip..., quan interpreten música són capaços de fer-ho amb èxit.

És també un pretext perfecte per treballar valors.

Amb la música, doncs, obrim una altra porta a l'aprenentatge i a l'educació.

I hem volgut presentar una experiència, perquè pensem que pot ser d'interès per qualsevol escola, atès que per portar-la a terme no hem necessitat res més que il·lusió per millorar el nostre projecte educatiu i aprofitar millor els recursos humans i materials de què disposem.

L'autora explica com enfoca ella la música de manera interdisciplinària, basada en valors i a partir dels interessos dels infants; com treballa els diferents elements del llenguatge musical, el ritme, la melodia, el timbre, l'harmonia i estableix relacions entre la música i la llengua, la literatura i la poesia, les matemàtiques, el medi social i natural, la plàstica i les llengües estrangeres.

La música: treball interdisciplinari i d'educació en valors

**Carme
Cornellà
i Canals***

Especialista de
música del CEIP
Baldiri Rexach de
Banyoles

Tots els homes, siguin d'on siguin, comprenen el llenguatge que surt del cor.

Pau Casals

Fa 23 anys que treballo a la mateixa escola. Hi vaig començar fent de tutora, però ja en fa dotze que hi faig d'especialista de música. I m'agrada poder dir que gaudeixo molt de la meva feina.

Els meus objectius bàsics en l'educació musical dels infants són desvetllar, estimular i modelar-los la sensibilitat pel que fa als coneixements que els arriben directament a través del sentit auditiu i, per tant, contribuir al desenvolupament general de la seva personalitat i del seu comportament envers els altres. I és que el gran objectiu de l'àrea d'educació musical, com el de totes les àrees curriculars, ha de ser treballar per al desenvolupament integral de la persona i proporcionar als alumnes un marc d'aprenentatges instrumentals per desenvolupar les capacitats bàsiques, tant les fisiològiques i psicomotores, com les intel·lectuals i cognitives, les afectives i d'equilibri i autonomia personal, les de relacions interpersonals i les d'inserció social.

El meu paper com a educadora es basa a endegar un procés continuat i progressiu per donar al nen i la nena les possibilitats d'expressar-se amb els elements que, a poc a poc, van coneixent i vivint dia a dia. És fent música com la coneixen i l'estimen.

Crec profundament en l'educació musical i m'agrada buscar els estímuls necessaris per preparar l'oïda dels infants i la seva ment. I no solament per això. A través de la música, són molts els *valors* que es poden treballar i fomentar: la música és comunicació, sentiment, expressió, rebre i percebre sensacions subtils, la manifestació d'estats anímics... Per això els continguts d'actituds, valors i normes que es desprenen del currículum, que són els que incideixen més directament en l'educació humana, han de ser treballats i valorats constantment.

No treballo amb llibres de text. Són els mateixos alumnes, diferents cada any, els que em marquen la pauta del treball a fer. A partir de les seves necessitats immediates, i del noticiari musical de Banyoles, de Catalunya, d'Europa i del món, programo les activitats a fer i completar així el projecte curricular de l'àrea d'educació musical que tinc elaborat per a la meva escola.

És evident que, a la nostra societat, la música no és un fet aïllat. La trobem sempre relacionada amb moltes altres disciplines. Per això un dels meus reptes és treballar la música amb els infants des d'una perspectiva interdisciplinària.

I és que és treballant els diferents elements del llenguatge musical, el ritme, la melodia, el timbre, l'harmonia... com es poden establir relacions entre la música i la llengua, la literatura i la poesia, les matemàtiques, el medi social i natural, la plàstica, les llengües estrangeres, la dansa...

Així, la música es relaciona amb el llenguatge verbal per l'enriquiment del vocabulari, la fonètica, el treball d'estructures en la cançó i l'audició, la lírica, l'entonació, les dramatitzacions...; amb el llenguatge matemàtic pel que fa a les relacions numèriques i combinacions rítmiques, les relacions i seriacions melòdiques, la combinació de temes en una estructura formal, el nombre de síl·labes i versos que conformen una cançó, la geometria en la coreografia de danses i moviment...; amb el llenguatge físic pel coneixement del cos i la seva relació amb l'es-

pai, el domini corporal, la coordinació, la lateralitat, la relaxació...; amb el llenguatge plàstic per l'expressió de sentiments, la recerca d'elements expressius, l'experimentació de timbres com a colors, intensitats, plans sonors, diferents textures musicals...; amb el coneixement del medi social i natural per la relació amb els elements geogràfics, climàtics, d'animals, personatges, llocs, feines, fets històrics, tradicions...

I, sobretot, perquè la música té relació amb tot l'ésser humà. La música educa la sensibilitat: la música és l'art més efímer, més fugisser. I per fruir d'aquest art de la música cal estar a punt en el moment que sona tenint tots els sentits al servei de la sensibilitat. I, sobretot, perquè la música agrada als nens, ja que els produeix un moment de goig, de pau, de tranquil·litat... en el qual s'adquireix capacitat d'atenció i memòria, sentit de grup, de disciplina i responsabilitat i també esperit crític i gust estètic. I, encara més. El nen té dret a la música des que neix; té dret que s'eduqui el seu sentit auditiu amb la mateixa intensitat en què s'eduquen els altres sentits; perquè té dret a una educació global on no falti l'art, té dret a gaudir dels sons i a sentir sensacions de plaer en escoltar-los; té dret a posseir el llenguatge sonor del seu poble i a saber quines són les seves arrels musicals; té dret a poder crear partint del so i a manipular i jugar amb els sons a través d'uns objectes o instruments que estiguin al seu abast. Té dret a poder expressar-se i a comunicar-se a través dels sons.

Els apartats que integren el meu treball d'educació musical a l'escola són:

- **La cançó**, com a activitat més important per al nen i la nena, eix vertebrador que serveix de punt de partida per enllaçar amb altres activitats o punt final on conflueixen diverses activitats. La cançó, entesa com una activitat de grup que exigeix una actitud de col·laboració, respecte, exigència pròpia i valoració pel treball fet en comú. Quan una cançó «surt bé» és perquè entre tots la fem bonica. I que alhora permet el coneixement de costums i tradicions pròpies i d'altres països, així com d'autors i autores propers a nosaltres i més llunyans, i es vetlla per la bona emissió de la veu, com a principal element de comunicació amb les altres persones.
- **L'educació de l'oïda**, per tal que l'alumne pugui arribar a ser capaç d'escoltar, reconèixer, seleccionar i analitzar la gran diversitat de

sons que l'envolta, de la natura, de l'ambient, d'una composició musical, de la vida mateixa.

- **L'educació del ritme i el moviment**, associant la capacitat de moviment corporal, natural i espontani que té el nen i la nena i que utilitza per moure's, exterioritzant així la seva imaginació i la seva sensibilitat, amb la captació i interpretació d'estímuls sonors rítmics o melòdics que se li proposen o que inventa.
- **La dansa**, síntesi d'expressió, música, creació, joc dramàtic i domini del cos i de l'espai, que constitueix un element imprescindible de relació directa amb els companys i les companyes, amb tot el que suposa de col·laboració, acceptació i respecte. Com la cançó, la dansa és una manifestació de la idiosincràsia popular, en la qual es troben creences, tradicions, costums ancestrals...
- **La lectura i l'escriptura musicals**, per tal que l'alumne sigui capaç de comprendre, interpretar i fer servir la grafia pròpia del llenguatge

musical i aprofundir, més endavant, en el coneixement de la música per tal de crear-ne i per tal de gaudir-ne durant tota la seva vida.

- **La pràctica instrumental**, que reforça els coneixements i la interpretació del llenguatge musical i que es converteix en un element molt estimulants i gratificant quan, amb la intervenció de tots, s'aconsegueix un bon resultat de grup.
- **L'audició**, per tal que pugui rebre de la música les sensacions que l'autor i l'interpret hi han volgut transmetre, i educar-lo en la sensibilitat i la capacitat de gaudir de la música escoltada, propiciant l'audició atenta i conscient, valorant el silenci propi i dels altres per tal que l'audició es pugui fer en les millors condicions.
- I, sobretot, **la improvisació i la creació musicals**. Crear música és una de les millors maneres d'estimar-la i conèixer-la. Alhora fomenta el respecte per les creacions pròpies i per les dels altres.

A fi de propiciar un desenvolupament escolar enriquidor de l'infant en els marcs convencionals del grup classe, cicle i escola, el centre té programades unes activitats generals que tenen com a objectiu el treball comunitari amb un gran valor educatiu, tant vivencial, com relacional, com d'aprofundiment, segons els casos, d'uns continguts específics. És la música, també, la que ens dóna idea de grup en la celebració de les festes generals d'escola. Així la música és present a la festa d'inauguració del curs i benvinguda («Hola, hola, hola», «Hola, bon dia a l'escola»...), a la campanya de «Fem l'escola neta i bonica» («Papers, papers»...), l'arribada del «Rei del Paper» («Benvingut senyor Rei del Paper»), a la festa de la Castanyada («La Castanyera», «La Castanya», «Cançó de picar fusta», «Per Tots Sants» i pròpies de tardor), al Memorial Mn. Baldiri Rexach («Avui som a Ollers»...), a la celebració del Nadal (segons la programació específica), el Carnaval i el Dijous Llarder («El dijous llarder», «El meu capell»), a la «Campanya de Mans Unides per un món en pau i solidari» (segons programació específica), als tallers musicals dels «Tres dies diferents» (depenent del tema general), la celebració de Sant Jordi, la festa de final de curs (segons plantejament) i al comiat del curs escolar («Adéusiau»).

Per tal d'aprofitar tots els moments del dia amb petites manifestacions musicals, les entrades a l'escola no es fan amb timbre, sinó amb música. Cada quinze dies canviem d'audició, cosa que ens serveix per treballar, segons els diferents nivells, aspectes divresos. Dóna,

però, una unitat a l'escola: tots els alumnes, membres d'una mateixa comunitat escolar, senten, treballen i viuen la mateixa música. És una música de tipologia diversa: clàssica, popular catalana i d'altres països, cantada, música sola, òpera, dansa, moderna...

És sobretot, dins la campanya de Mans Unides que puc treballar la solidaritat i la generositat envers aquella gent que té més poc que nosaltres. Les cançons que s'aprenen d'arreu del món i l'audició de músiques dels diferents països ens porten al coneixement i estudi de la diversitat de les cultures, la seva situació geogràfica, els seus costums, la seva llengua, la seva problemàtica... i ens ajuda a ser més comprensius, respectuosos i tolerants amb els qui tenim lluny i els qui tenim més a prop.

A partir d'aquí, empenem un viatge conjunt volant per damunt d'un mapa del món: amb un avió de paper ens situem damunt d'Àfrica, expliquem d'on són els pares d'alguns dels nostres companys i companyes de classe, escoltem amb molta atenció un fragment de música africana, n'estudiem les característiques i aprenem algunes cançons. I encara tenim la magnífica oportunitat de descobrir com el ritme que passa per dins les venes de la Fatoumata, en Mussa, la Kadijatu, la Mariamu, la Kumba, en Njundu..., els fa ballar fent vibrar tot el seu cos. I aprenem a observar-los i, sobretot, a respectar-los. Després d'intentar-los imitar tot ballant amb ells, continuem el nostre viatge. Del Marroc, la Zineb, l'Anouar, en Nassim, la Kawtar... no ens saben cantar cap cançó, però se'ls il·lumina la cara quan senten l'aire de la música i les cançons de la seva terra.

I ara, cap a Amèrica. La música i les cançons del Brasil, El Salvador, Cuba, Argentina, Mèxic... fan somriure la Karen, la Rebeca, l'Agustín, en Facundo, en Kevin, la Rachel... A Amèrica, hi arribem amb uns globus de colors que anem situant damunt de cada país visitat. I volem cap a l'Índia per estudiar les seves característiques, la seva sonoritat, la seva expressivitat...

I cap a la Xina, on la Jin-Hui ens dibuixa a la pissarra alguna de les lletres que expressen paraules i idees, mentre cantem una cançó que ens acaba d'ensenyar que parla de les orenetes. Viatgem també cap a Indonèsia, les Filipines, el Japó...

I a Europa: cap a Espanya, França, Itàlia, Rússia... I no ens oblidem de visitar Austràlia. A cada lloc, hi aparquem el nostre avió per tal d'escoltar-ne música pròpia i aprendre'n alguna cançó. El repertori escolar s'amplia cada vegada que arriba un nen nou o una nena nova, d'un país del qual encara no teníem cap cançó. Això ens fa ser més germans amb els nens i les nenes de tot el món, perquè veiem que tenim amics de gairebé tot arreu.

Paral·lelament, en una bandera dels Jocs Olímpics, identifiquem cada una de les cinc anelles de colors diferents amb cada un dels continents. En anar visitant-ne cada un, al mig de cada anella hi anem posant un colom de la pau, amb el desig que a tot el món hi hagi, algun dia, la pau. Si realment poguéssim fer la volta al món, comprovaríem que on hi ha gent hi ha música. I també descobriríem que en cada lloc, no només els paisatges, la gent, el menjar, els indrets, els costums o les olors són diferents, sinó que també ho és la música i els moments en què aquesta s'interpreta o s'escolta.

Entenem que en l'educació musical és molt important la repetició; per això les cançons que es van introduint al llarg de l'escolaritat, cada alumne les va guardant en un cançoner, una carpeta petita d'anells, dins unes fundes. Així, des de primer de primària es va confeccionant el cançoner que, per Nadal i a final de curs, passa les vacances a casa. D'aquesta manera, les cançons es projecten cap a casa, a la família. Els més petits, sobretot, gaudeixen de poder compartir amb els seus germans, tot cantant, les mateixes cançons. El repertori segueix el curs escolar i la programació de les àrees de ciències naturals i socials de cada un dels nivells.

* Carme Cornellà i Canals és especialista de música del CEIP Baldiri Rexach de Banyoles des de fa dotze anys. Escola de doble línia, amb un 60'87 % d'alumnes de procedència catalana, però amb un increment notable als darrers anys d'alumnes procedents d'altres cultures: 19'5 % de gambians, 4'5 % de marroquins, 6'85 % de l'Estat espanyol, 6'53 % de llatinoamericans, 1'82 % d'europus i 0'31 % d'asiàtics.

Aquesta proposta que presentem vol ser un exemple d'experimentació i creació musical a partir de les possibilitats que ofereixen els recursos multimèdia de producció sonora.

Collage Musical, una experiència de composició musical a l'escola primària mitjançant TIC

Experiència duta a terme al CEIP El Solell, de la Palma de Cervelló

Música i TIC (Tecnologies de la Informació i la Comunicació)

La manifestació de qualsevol fet musical és sempre apassionant. Saber escoltar amb intensitat ens provoca sensacions i sentiments molt diversos. Qui ha tingut la sort de tocar un instrument musical, de cantar en una coral o, en definitiva, d'expressar-se «fent música», ha tingut l'oportunitat de «sentir» internament la força de les idees sonores i ha pogut notar un clima ambiental diferent i, en definitiva, del «no-res» ha creat un nou món sonor.

La paraula música evoca, entre d'altres, conceptes com: comunicar, sentir, expressar, escoltar sons, etc. Qualsevol persona es pot sentir identificada amb diversos dels aspectes esmentats. Però la música també és un llenguatge que és capaç de fer desenvolupar l'intel·lecte en els aspectes més tècnics de comprensió musical i d'expressió i creació sonora.

*Joan Lluís
Ceprià*

*Joaquim
Miranda*

Creiem que en les etapes formatives no podem oblidar l'ensenyament de tot el que comporta el coneixement dels elements que configuren l'entorn de la música en la màxima globalitat, per tal de donar una formació sòlida, oberta, dinàmica i vivencial al nostres alumnes. No podem oblidar, però, que potser l'objectiu principal de l'aprenentatge musical ha de ser el de fruit amb intensitat del llenguatge dels sons i la vivència musical que impliquen. La finalitat de l'educació musical no és formar professionals de la música, sinó fer que la música formi part integrant i equilibrada de l'educació global de l'individu.

La constant renovació de les tecnologies multimèdia són fruit del progrés natural de l'home tant en l'aspecte tècnic com el cultural. El grau d'interacció i autocontrol que ofereixen els programes informàtics, la possibilitat cada vegada més alta de poder treballar amb sons i imatges d'alta qualitat, ens donen prou motius per considerar les tecnologies multimèdia com a eines que hem de saber aprofitar per aprofundir en aquest coneixement i aprenentatge, però no només això, creiem que han de tenir un paper rellevant en l'ensenyament i, en concret, en l'ensenyament de la música.

És evident, també, que les tecnologies de la informació i la comunicació impliquen canvis importants en el món de l'ensenyament, tant en la manera d'ensenyar com en la manera d'aprendre. Les propostes educatives que dia a dia s'incorporen i s'actualitzen a Internet són eines al servei del professor i de l'alumne que poden crear un nivell de qualitat, un repte i una dependència, que ben entesa, pot ser de molta utilitat en el procés d'ensenyament-aprenentatge.

Desenvolupament de l'experiència

Aquesta experiència pretén apropar els nens i les nenes de cicle superior al món de la composició i creació musical fent servir una eina que permet aconseguir un objectiu tan ambiciós com aquest, una aplicació informàtica gratuïta anomenada *Acid XPress*.

Acid XPress és un programa de creació musical mitjançant mostres de so, que fan servir molts usuaris sense coneixements musicals per fer les seves composicions. En realitat es tracta de reordenar diferents

fragments musicals, com si fos una mena de collage visual, per enganxar-los, reordenar-los, estructurar-los i editar-los en la forma que es vulgui.

Abans de començar, hem creat les diferents mostres de so que serviran com a base per als diferents treballs que faran els alumnes (enregistraments a la pròpia escola, Internet, CD de recopilacions...). El taller necessita mostres per a una cançó prou coneguda pels alumnes, el cànon *Tres i Tres*.

El material sonor s'agrupa en tres categories diferents de mostres:

- *Melòdiques*, amb la melodia de la cançó i algunes mostres de melodies simples que serviran per complementar els arranjaments.
- *Harmòniques*, amb els acompanyaments preparats i interpretats per instruments diversos.
- *Rítmiques*, amb els patrons de ritme que serviran per a la realització de la base rítmica.

Les sessions

El taller, dirigit a tots els alumnes de cicle superior i organitzats en grups de 12 nens i nenes, es desenvolupa durant quatre sessions amb una durada de 6 hores, repartides en sessions de 90 minuts.

L'aula d'informàtica de l'escola és el lloc on es duu a terme, on es compta amb una infraestructura suficient per disposar d'un ordinador amb les característiques tècniques adequades per alumne. Aquest taller també es pot fer amb més d'un alumne per ordinador, però en aquesta experiència, i exceptuant casos particulars, es desenvolupa individualment.

Primera sessió

En primer lloc es refresca la memòria dels alumnes, perquè, si bé ja han treballat a classe les característiques del so, és interessant veure el procés que fa possible treballar amb mostres de so dins un ordinador. Cal acostumar-se a «veure» el so en pantalla, la seva forma gràfica de representació.

Com es pot fer? Podem trobar moltes maneres d'aproximar-nos-hi, però una prou adient i senzilla és mitjançant l'ús d'una petita peixera amb aigua i un diapasó. Amb el diapasó disposem d'una font sonora, i la peixera amb aigua ens proporciona un medi on el so es pot transmetre, amb l'avantatge que podem veure les ones a les parets de la peixera.

Un cop hem experimentat amb el diapasó i la peixera, passem a una segona fase on ja incloem l'ús de l'ordinador, per comprovar com aquestes ones que veiem a la peixera també les podem veure a la pantalla de l'ordinador. Un micròfon i una petita aplicació com *Winscope* ens serviran per reflectir-ho. I amb el micròfon ja podem començar a experimentar amb diferents fonts sonores: objectes, instruments, la veu... En tot cas, això ens permet copsar almenys una de les característiques del so, la intensitat en forma gràfica. Com que no és qüestió d'embranchar-se amb conceptes més difícils, hem obviat l'alçada tonal i el timbre, així com el procés d'enregistrar mostres de so pròpies, un treball interessant, però per al qual es necessita més temps.

La sessió continua amb una introducció al programa que es fa servir durant el taller, *Acid XPress*. Conèixer mínimament el seu funcionament i la seva interfície és el primer objectiu. Per fer-ho fem un full que mostra una imatge del programa, amb espais perquè els nens i les nenes puguin escriure el nom de les funcions bàsiques per treballar amb aquest programa. En un segon full, i com si es tractés de petites receptes de cuina, hi trobarem les fórmules per dur a terme les tasques necessàries per a la realització de la composició: previsualitzar, importar, copiar i enganxar mostres de so.

Segona sessió

La sessió comença recordant breument els conceptes treballats el dia anterior. A continuació ja entrem directament en matèria, mostrant als alumnes els elements amb els quals treballaran: les mostres de so. És important que les mostres estiguin ben ordenades i classificades. A partir d'aquest moment, es fa tota una sèrie d'exercicis comuns que ens serviran per familiaritzar-nos amb el procés de creació, amb les diferents tècniques que cal emprar per fer servir les mostres de so, alhora que ha de permetre als alumnes aconseguir un grau d'autonomia suficient per poder desenvolupar el treball individualment. Un cop finalitzats els exercicis dediquem el temps restant a «jugar», explorant de manera individual les possibilitats de l'aplicació.

Tercera sessió

En aquesta sessió ja conduïm el grup cap a la creació d'una peça musical basada en elements comuns, i amb unes regles prefixades pel que fa a la duració (no més de dos minuts), estructura (introducció, frase A, frase B, pont, frase A, frase B i coda) i material sonor utilitzat. La cançó que faran servir serà el cànon *Tres i Tres*, prou coneguda per tots els nens i nenes.

Un cop presentades les regles, cada alumne experimenta amb les mostres comunes per aconseguir una peça que serà única, ja que les possibilitats d'organització, estructuració i ús de les mostres són pràcticament il·limitades. El paper del mestre en aquesta fase del taller és el d'anar seguint amb actitud crítica el procés de creació de manera individualitzada.

Quarta sessió

El taller s'acaba en aquesta sessió amb la presentació «en públic» de les diferents peces creades pels alumnes. Com que es disposa de temps suficient, s'aprofita la primera part de la sessió per cloure els treballs donant les últimes pinzellades a les obres i després es passa a fer una sessió d'audició crítica de totes i cadascuna de les cançons compostes. Aquest treball és molt interessant, ja que ben dirigit permet al mestre realçar tots aquells detalls d'interès (estructures, textures sonores, força expressiva...) i als alumnes contrastar les diferents formes que adopta una mateixa cançó, segons la perspectiva personal, cosa que enriqueix considerablement el procés de creació i dóna un bon marc per finalitzar el taller.

Enllaços d'interès

Winscope

<http://www.mitedu.freereserve.co.uk/Prac/winscope.htm>

Acid Xpress

<http://www.sonymediasoftware.com/products/showproduct.asp?PID=906>»

La realitat musical en l'entorn educatiu a Catalunya, en aquest moment, és molt important; l'autora, amb aquesta afirmació, desgrana totes les línies d'actuació que es fan des de l'Auditori, els cicles «L'Escola va a l'Auditori» i «Concerts en família» i valora tot allò que s'aconsegueix amb aquesta tasca.

Els concerts: reflexions sobre l'educació musical

L'educació musical ara i aquí

Què us sembla començar donant un cop d'ull a la situació de la música al nostre país? Tenim un bon nivell? Estem millor que fa uns anys?

Per trobar resposta a aquesta qüestió, què hem d'observar? El nivell dels intèrprets, la quantitat i qualitat d'orquestrades i d'altres grups estables, l'activitat dels compositors, la quantitat d'oferta de concerts, els espais dels quals disposem per escoltar música, el percentatge de públic interessat a anar a concerts, la mitjana d'edat d'aquest públic, l'edició i venda de discos i altres materials relacionats, l'educació?

Cadascun d'aquests ens, i d'altres que no s'han enumerat, és un termòmetre que marca una part important de la nostra realitat musical i sovint l'evolució de cadascun està relacionada amb l'evolució dels altres.

Avui ens centrarem en un d'aquests aspectes. Parlarem de l'entorn educatiu. Aquí també hi ha una llista llarga d'ens per observar: la situació de la música a l'ensenyament obligatori, les escoles de músi-

*Assumpció
Malagarriga
i Rovira*

Directora del
Servei Educatiu de
L'Auditori

ca, la formació del professorat, les universitats, el moviment coral infantil i juvenil, la música en l'àmbit familiar, l'oferta de concerts, l'edició de materials...

I d'aquesta segona llista d'ens que ens ajudarien a valorar la situació i l'evolució de la música al nostre entorn, ens fixarem de manera especial en els concerts, materials i activitats que es programen pensant concretament a educar, formar i iniciar.

La programació cultural educativa

Si mirem només la programació de concerts escolars i familiars que fem des de L'Auditori, la de les altres grans institucions musicals (Palau i Liceu) i la de totes les empreses més petites (les quals no citaré per no deixar-me'n cap) que també tenen una gran oferta, Catalunya en aquests moments produeix anualment una quantitat gens menyspreable de concerts concebuts i pensats exclusivament per educar. Fa deu anys, aquesta oferta era gairebé inexistente, i ara tots junts no podem abastar la forta demanda que hi ha.

I a què respon aquesta demanda tan forta de producte musical educatiu? Doncs, que en aquests moments hi ha, en general, una sensibilitat especial per a la música. Les famílies amb nens petits, les escoles i la societat en general, sabem que la música és important per al creixement global de l'individu i que és un element cultural important del qual no volem que quedin excloses les persones que estimem, de l'educació de les quals som responsables.

Així que a la pregunta inicial de com està la música al nostre país, en el terreny de l'educació musical, vista des de la demanda de programació cultural educativa, sens dubte hem de dir que progressem molt adequadament.

Tot i així, no ens podem pas adormir, sabem que mai no acabarem la feina. Hem de seguir treballant amb constància i regularitat per anar adaptant la nostra oferta a les necessitats canviants de la societat, observant per tal d'aprendre dels llocs que ens porten anys d'avantatge en aquest camp i també compartint la nostra experiència i coneixement amb aquells que, tant si estan més avançats que nosaltres o ho estan

menys, s'interessen per la nostra orientació, per la nostra metodologia de treball i per la nostra manera d'incidir en l'educació musical del nostre entorn.

Què fem des de L'Auditori per incidir en l'educació musical?

L'Auditori ofereix un equipament cultural públic a Catalunya organitzat en diversos programes i departaments que interactuen entre ells, bàsicament programant concerts en tres sales que reuneixen diverses característiques. L'educació és un objectiu present a tota la casa i d'una manera especial al servei que jo dirigeixo.

L'entorn d'aquest servei contribueix a definir la seva actuació. Un departament educatiu de música pensat per a un altre espai tindria unes altres característiques. El nostre, organitzat en un centre de concerts, podríem dir que és una «escola d'escolta».

Tota la nostra activitat està organitzada en cinc línies d'actuació:

1. El cicle «L'escola va a L'Auditori», per mitjà del qual durant un curs programem unes 200 sessions d'una dotzena de concerts dissenyats i produïts amb uns objectius i filosofia molt concrets i adreçats als diferents nivells de l'actual sistema educatiu. Durant el curs 2005-06 hi han estat inscrits 83.456 infants i joves de diferents indrets de Catalunya.

2. El cicle «Concerts en família», per mitjà del qual programem unes 40 sessions d'una desena de programes, organitzats en dos grups: per a famílies amb nens a partir de dos anys i per a famílies amb nens a partir de sis anys.

3. Els concerts i activitats participatives, en els quals, els que s'hi apunten, després del procés propi de l'activitat, actuen com a músics a l'escenari de la Sala Simfònica amb músics professionals. Se n'organitzen per a famílies, corals i ensenyament obligatori.

4. La formació. Agafant com a punt de partida alguns concerts i activitats, organitzem al llarg de l'any diverses classes de formació. Així, hi ha des de les conferències de la Sèrie d'Iniciació per al públic que assisteix a concerts de l'orquestra, fins a sessions informatives d'un concert que s'estrena, passant per sessions d'assistència obligatòria per poder portar alumnat a algun concert.

5. Els materials: periòdicament anem editant materials relacionats amb les activitats programades, per afavorir l'aprofitament de l'assistència a activitats i concerts, però també per satisfer les necessitats del mercat. Citarem a tall d'exemple la col·lecció de cd-llibre «Escolta L'Auditori» per a nens de zero-sis anys i la col·lecció de cd-dvd «Mira i escolta L'Auditori» per a nens a partir de sis anys.

Què aconseguim amb la nostra tasca?

El que pretenem amb el nostre treball és estar al servei de l'educació musical i respondre a la seva constant evolució. Programem el que creiem que la nostra societat necessita per tenir accés a una bona iniciació en la cultura musical. Procurem satisfer la voluntat dels pares d'aprendre música amb els seus fills, les necessitats dels mestres per fer que els seus alumnes escoltin música en directe, les mancances de materials interessants i de qualitat al mercat, etc.

Tot aquest treball ens l'hem de plantejar en la dinàmica que és pròpia d'un centre com L'Auditori. Una persona que assisteix a un concert està amb nosaltres els 50-55 minuts que dura aquest concert i aquest és l'espai de temps que tenim per aconseguir objectius. Per això programem els concerts i activitats tenint la música com a única protagonista. A l'escenari gairebé mai no es parla ni hi ha accions no musicals, cerquem la comunicació entre l'interpret i el públic i pretenem que la vivència del moment sigui especial, que toqui l'ànima, que deixi petjada.

Per afavorir que la música sigui present en la vida del nostre públic de manera quotidiana i de qualitat, les cinc línies d'actuació descrites més amunt ens permeten:

1. *Impactar per interessar*: el primer pas per voler conèixer,

descobrir, utilitzar, etc., qualsevol temàtica, és sentir-hi interès. I una de les maneres d'interessar-te per quelcom és que en algun moment tinguis un impacte, una sensació, un sentiment, una curiositat, etc., que et desvetlli l'interès envers aquesta cosa. Impactar per interessar és un dels objectius dels concerts escolars i familiars.

2. *Experimentar per sentir*: a partir d'un primer interès, d'una observació, d'una atracció, necessitem un apropament personal, una experiència directa. És com quan hem sentit a parlar, hem llegit, hem vist una fotografia, etc., d'un quadre, d'una escultura o d'un edifici que ens captiva especialment i un dia podem tenir-lo davant, tocar-lo, veure'l en directe. És a partir d'aquest moment que el fem nostre, que es queda per sempre amb nosaltres d'una manera viva i directa. Quan organitzem un concert participatiu pretenem això, que qualsevol persona, tingui o no tingui coneixements musicals, pugui viure l'experiència de «fer de músic» a l'escenari de la Sala Simfònica: compartir, assajar, prendre consciència física del fet d'interpretar, estar entre un munt de gent que fan el mateix, sentir l'escenari, el director, el públic. Després d'una vivència d'aquest tipus segurament l'actitud envers la música és diferent, s'escolta amb una altra percepció i neix de manera espontània la necessitat del respecte, de l'hàbit, de l'observació, es pren consciència de la necessitat de la tècnica, del treball de grup, d'uns codis, etc.

3. *Aprendre per estimar*: la necessitat d'aprendre ens apareix després d'estar interessats i d'haver tingut vivències personals. A partir de l'aprofundiment i de la descoberta continuada ens neix l'estimació envers allò que estem aprenent. Amb les línies de formació i edició de materials volem facilitar a les persones l'adquisició de coneixements quan en senten la necessitat, quan tenen ganes d'aprendre.

Aprendre sense ser ensenyat

Uns dels objectius que ens proposem en programar els concerts i activitats al Servei Educatiu de L'Auditori és afavorir que qui hi participi pugui «aprendre sense ser ensenyat». Sense ser ensenyats, tots hem après a parlar, a caminar, a menjar, a estimar, a adaptar-nos a l'entorn, a viure. Tot el que aprenem sense adonar-nos-en queda profundament arrelat, és segur i profund, sol ser aprenentatge de base, sovint assequible per a tothom a la mida del seu moment personal, i a la vegada resulta fàcil d'arribar-hi: no cal estudiar ni memoritzar, només cal viure el moment.

Escoltant música aprenem sense ser ensenyats, sense saber que estem aprenent. Una composició musical de qualsevol estil o gènere, de qualitat reconeguda, és una obra d'art: té un disseny, una forma, l'ha creat un artista, té un reconeixement social, té gent que l'admira... Cada vegada que l'escoltem, ja sigui en directe o a través d'enregistrament, aquesta obra d'art entra dins nostre i amb ella una quantitat d'informació considerable. Totes les característiques d'aquesta obra són fruit d'una època i d'una persona concretes i això ens transmet una estètica determinada, una tècnica, una manera de viure, uns valors, uns costums, uns instruments, una filosofia, uns sentiments, un estat d'ànim, etc.

A més de tota la informació que, sense saber-ho, rebem en escoltar una obra musical, els nostres concerts estan organitzats de manera que en altres aspectes (visuals, d'ambients, de formació, de materials complementaris, etc.) ens arribi molta més informació. Tot el que passa a l'escenari, el que hi ha al programa de mà, una il·lustració en disc, etc., té un sentit musical, crea un ambient relacionat amb una època, diferencia instruments o veus, dibuixa una estructura o element musical, etc. De vegades captem aquestes referències conscientment, però de vegades no i llavors aprenem sense ser ensenyats.

Per acabar

La música ha estat sempre present en la història de la humanitat. En totes les èpoques, civilitzacions i cultures hi ha tingut i hi té un paper important. Segons els valors socials dominants, ha tingut una funció

científica, lúdica, pràctica, comunicativa, filosòfica, etc., però sempre ha estat socialment considerada.

Està científicament demostrat que hi ha espècies animals que no poden sentir la música, com per exemple els simis. Podem suposar que si la raça humana té la música tan integrada al seu entorn, és perquè la necessitem per al nostre desenvolupament i equilibri.

Coneixeu algun nen petit a qui no agradi la música? Coneixeu algun adolescent que no escolti música durant hores i hores?

Llavors la nostra feina és un privilegi, la nostra feina és ajudar a eixamplar aquesta necessitat d'escolta que ens és innata, obrir-la a altres estils i tendències, garantint la qualitat per formar criteris correctes. Educar és acompanyar.

Per a més informació: www.auditori.org

Reflexions sobre el perfil del formador en educació musical en un moment en què les propostes de les noves titulacions de magisteri es comencen a concretar, desapareix la titulació del mestre en educació musical i el panorama de l'educació musical, en principi, és decebedor.

El perfil del mestre en educació musical: un moment crític per a una reflexió

**Pere Godall
Castell**

En un moment en què s'està acabant de definir una nova llei d'educació i s'estan preparant importants modificacions en les titulacions universitàries, pot ser molt pertinent una reflexió sobre el perfil del formador en educació musical i volem intentar fer-la des d'una perspectiva àmplia i amb una mirada a la història.

Deia Dolors Bonal¹ ara ja fa uns quants anys: «tant de bo entenguéssim d'una vegada que educar no vol dir altra cosa que desenvolupar la capacitat d'expressió de l'individu mitjançant l'art... que hauria de recollir tot el que al nen li és natural». I som molts el que creiem que l'ésser humà necessita la música per viure i per créixer amb plenitud i, en aquest sentit, pensem que és imprescindible que l'escola participi activament en aquest creixement acollint una educació musical ja des dels primers moments.

Realment estem vivint una situació delicada en la qual es decideix en part el futur de la música a l'escola, i un punt fonamental, entre d'altres, serà replantejar quin és el perfil que ha de tenir el futur

1. BONAL, M. D. «La dansa, una porta oberta cap a la música...». *Trencadansa. Quaderns de divulgació folklòrica*, núm. 2, març de 1991, p. 16.

formador en educació musical. I de pas, com en certs moments en què reapareix una certa insensibilitat administrativa envers la música, haurem de tornar a recordar la importància que té la música en l'educació de les persones.

Viure la música és quelcom més transcendent del que ens podem imaginar. Perquè mentre escoltem i fem sons, desenvolupem una part molt profunda del nostre ésser, de la nostra naturalesa artística, que viu connectada al món exterior a través de la percepció auditiva. Mitjançant l'escolta, el cant i l'execució amb instruments musicals fem una sèrie d'aprenentatges que contribueixen de manera insubstituïble al nostre desenvolupament com a individus, com a persones.

Però què és el que està amenaçant el futur de l'educació musical al nostre país?

Doncs, fa poc dies ens han arribat a les mans la «Ficha Técnica de Propuesta de Título Universitario de Grado» referides al Grau en Magisteri en Educació Infantil i al Grau en Educació Primària. En aquesta «fítxa» es comença a concretar el perfil de les futures titulacions universitàries i el panorama de l'educació musical, en principi, és decebador. Desapareix la titulació de Mestre en Educació Musical, on es forma l'actual especialista de música, i ni tan sols figura aquest tipus d'ensenyament en les mencions que acompanyaran les dues noves titulacions de magisteri. Cal veure com evoluciona aquesta proposta i quina concreció final tindrà i, sent positius, en el moment de tancar l'article sembla que hi ha receptivitat per part de l'Administració educativa ja que es podria arribar a definir una Menció en Educació Musical. Menys que això seria dramàtic per a la música i per a l'escola; seria deixar-la en un calaix de mals endreços.

En el context de canvi constant que viu la nostra societat en general i el sistema educatiu en concret, el tema de la formació del professorat ocupa un paper d'una transcendència evident. La interrelació en els diversos nivells del sistema educatiu fan que no es pugui actuar sobre el sistema educatiu sense deixar de costat la formació dels seus professionals, els mestres. Els problemes que afecten el conjunt de l'educació afecten la formació del professorat, que és un dels fonaments sobre els quals recolza el sistema.

Les noves titulacions de magisteri seran el marc on ha de desenvolupar-se la futura formació del professional que ha d'ensenyar la música a l'escola. I com que el passat ens ensenya i ens orienta les futures decisions, volem fer una ràpida mirada a l'evolució del paper del mestre de música en els darrers anys. Potser això ens ajudarà a entendre millor quina figura necessita l'escola perquè els nostres infants aprenguin música al costat de les altres matèries.

Una mica d'història

- La Llei Educativa de 1970 va representar un gran pas en molts aspectes, tant pel que fa a la formació dels mestres com pel paper de la música en l'educació. Es va decidir que la música havia de tenir un lloc dins del programa escolar, tot i que, malauradament, no es preveia una dotació de mitjans per a la seva aplicació. És a dir, com que els mestres no sabien música, aquesta no s'ensenyava i els nens no n'aprenien.

Una part de la solució a les mancances va venir impulsada per la sensibilitat musical que existia a la societat catalana els anys setanta i vuitanta, la qual va permetre tot un seguit d'iniciatives públiques i privades per pal·liar la manca en formació musical dels mestres. També cal dir que hi havia la inquietud de molts joves amb formació musical i vocació docent. Estem parlant de la figura de l'especialista de música que va formar part de bastants escoles fins l'any 1992. En el cas de l'escola pública aquests mestres eren subvencionats per ajuntaments i altres institucions.

I quin tipus de formació tenien? Doncs, una formació bastant heterogènia, tot i que aquí cal destacar, entre d'altres iniciatives, el paper de l'Escola de Pedagogia Musical (EPM) com a entitat privada on un col·lectiu de bons mestres i músics van donar formació a centenars d'especialistes que arribaren a les escoles tot portant un aire renovador. A més de la formació que proporcionava, l'EPM va suposar un centre de reflexió sobre l'educació musical en tots els àmbits (escoles, conservatoris) i d'elaboració de materials que renovaren el panorama pedagògic i musical del país.

- Amb l'arribada de la LOGSE el 1992, que entre d'altres coses revaloritza els diversos llenguatges, la música va trobar un lloc més

Escola Municipal de Música de Santa Perpètua de Mogoda

definit mitjançant la dotació d'un especialista de música que s'ha d'encarregar de desenvolupar la música a l'escola. Aquest va comportar un gran pas endavant, fins i tot en relació amb molts altres països europeus, perquè ens permet afirmar que ara a totes les escoles es fa música i ho fan amb un mestre «preparat».

Però, té una bona formació aquest mestre de música? I, en quines condicions duu a terme la seva tasca?

Podríem considerar quatre aspectes:

- a. El nivell de partida de l'alumnat que vol estudiar magisteri musical.
- b. La formació que rep en els tres anys que dura la diplomatura a la universitat.
- c. Altres canals que han servit per dotar d'especialistes de música la nostra escola.
- d. Les condicions en què fan la seva feina.

a. Pel que fa al primer punt, com que no s'exigeix cap nivell d'entrada a la universitat, això limita en gran manera l'aprofitament de la formació que puguin rebre. Mentre que en llengua o en matemàtiques els alumnes arriben a la universitat amb un munt d'hores rebudes i amb una prova de selectivitat on aquestes matèries són avaluades, pel que fa a la música, la formació és molt minsa amb molt d'analfabetisme musical i no hi ha cap tipus d'avaluació a la selectivitat.

b. Durant els tres anys de la diplomatura la formació musical és un complement de la formació de mestre generalista, perquè cal recordar que estem parlant d'un mestre especialista amb perfil generalista (o a l'inrevés, segons com es miri). Per tant rep una formació en totes les àrees, amb una dedicació especial en continguts de música, dedicació que varia segons el currículum final aprovat per cada universitat.

c. Una tercera consideració és que una part dels especialistes de música que han arribat a les escoles són mestres que van ser «reciclats» amb uns cursos intensius d'especialització per a professor de música, cursos amb un nivell musical força inferior al que reben els estudiants de les diplomatures.

d. I les condicions laborals? Doncs, força dures. Unes deriven del fet de ser especialista, amb un gran nombre de grups i d'alumnes amb tot el que això representa (dificultat d'implantar hàbits, dificultats per conèixer i avaluar cada alumne, etc.). Altres, de la concepció que reben alguns nens que és una assignatura menor, menys valorada per alguns pares. Altres, de la mateixa regulació horària de l'Administració que va fixar una sessió setmanal a partir de tercer de primària, amb la qual cosa s'augmenta tot el que acabem de dir; menys estona, més dificultat de consolidar hàbits, aprenentatges, etc.

El debat especialista-generalista

Hi ha un debat que plana des de fa molts anys sobre quin perfil ha de tenir el mestre d'escola, i aquest debat es dicotomitza especialment quan es parla d'algunes àrees com la música. Així es diu que en la formació dels mestres de música, s'ha de preparar a un mestre especialista o, el que és el mateix, un especialista amb una certa preparació generalista o, mirem-ho des d'un altre punt de vista, un mestre generalista amb una bona preparació de l'especialitat.

Aquest debat, sobre el qual podeu llegir un tractament més profund a un article molt complet de Mercè Vilar,² es mou entre els que creuen en el mestre que ha de saber com més millor i ha de fer de tot, i els que entenen que hi ha matèries en les quals no s'ha de confondre un coneixement vague amb un cert domini del que s'ha d'ensenyar.

No crec que estiguem en desacord si afirmem que un mestre d'escola ha de conèixer bé l'escola i la naturalesa del procés educatiu, però on toparem amb més conflictes és quan es vol fixar quin coneixement ha de tenir del conjunt de matèries del currículum escolar, sobretot amb quin llistó es pot garantir un bon ensenyament d'aquestes matèries.

Perquè el que aposten per l'especialista també han de reconèixer que a l'escola, on la globalitat ha de conviure amb la particularitat, és important que s'interrelacionin els objectius i continguts de les diferents àrees, intentant donar una visió conjunta dels aprenentatges. La complexitat del fet educatiu avala la necessitat d'un plantejament interdisciplinari de la formació del mestre.

En el cas de la música hi ha interrelacions molt evidents i utilitzades, com és el *matrimoni* entre llengua i música que hi ha a la cançó, o entre música i cos que hi ha a la dansa. D'altres relacions queden més discretament al marge, com és la que existeix entre matemàtiques i música en distints nivells, sigui en elements bàsics del llenguatge musical, sigui en l'organització de l'estructura que dona forma a les obres musicals.

Tasques del mestre de música

Tornant al nostre estimat mestre de música, quines són les seves responsabilitats escolars? En continuïtat amb els comentaris anteriors que fan èmfasi en la visió global de l'ensenyament, està clar que el seu principal objectiu és el de programar i fer classes de música a primària, i el d'assessorar, orientar, o en molts casos fer activitats de música a

2. VILAR, M. «El maestro de música en primaria: enfoques y perspectivas». *Música y Educación*, n. 54, juny 2003, p. 33-56.

infantil. En una altra dimensió, més macrosocial, i que és un dels elements integradors de l'escola, coordina, impulsa, anima la vida musical de l'escola a través d'audicions i concerts.

No és tan habitual, però volem recordar que iniciatives com són seminaris per als altres mestres o la formació de corals escolars tenen una transcendència que, malgrat les dificultats que poden comportar, són les llavors d'un canvi més profund en l'àmbit escolar. Perquè incideix a diferents nivells dins de l'escola però el depassa portes enfora per repercutir en tota la xarxa social que s'interrelaciona amb l'escola.

La formació del professor de música

Quan es plantegen programes de formació del professorat com una resposta exclusiva a les tasques que el professorat ha de dur a terme caldria tenir present una altra dimensió que comporta la seva realitat social, econòmica, cultural i institucional. No es pot pensar en els problemes de la formació del professorat i de l'escola de manera independent del seu paper professional dins d'un sistema escolar concret ja que les dues realitats formen part d'un entorn comú.

En aquests moments podem generalitzar que en les nostres universitats el perfil curricular en què es formen els futurs mestres de música té tres blocs d'assignatures:

- Unes troncales amb un disseny similar al del mestre generalista de primària amb alguna matèria que li aporta algun coneixement d'infantil.
- Unes de didàctica de la música, amb algunes d'altres que complementen i amplien la seva formació musical.
- Unes que li permeten conèixer altres àrees del currículum escolar.

Blocs que es complementen amb les pràctiques, les quals posen l'alumne en contacte directe amb el món escolar. És una aproximació anàlítica de la realitat educativa, que ajuda al millor coneixement de la relació entre escola i societat i, sobretot, a l'adquisició i descobriment de les pròpies capacitats, habilitats i actituds de cara a l'exercici de la professió. La relació entre teoria i pràctica és fonamental tant des del

punt de vista dels objectius que han de capacitar els mestres per actuar a l'escola, com dels processos d'adquisició de coneixements.

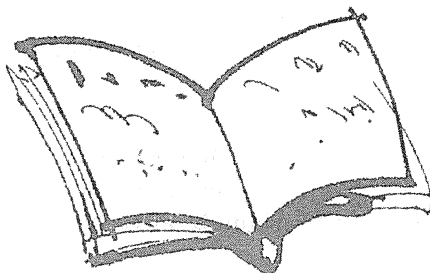
No oblidem que la formació és un procés en el qual es duu a terme un desenvolupament individual que comporta adquirir o perfeccionar capacitats. I en aquest desenvolupament cal donar una especial rellevància als procediments i a les actituds, el veritable camí cap a la interiorització dels conceptes.

Volem acabar amb dues cites més que sovint ens il·luminen en la nostra tasca d'educadors. Una d'I. Kant³ que ara fa molts, molts anys va dir: Un dels principis de l'art educatiu que haurien de tenir en compte, sobretot els homes que planifiquen l'educació, és que els nens han de ser educats no solament de cara a l'estat actual de l'espècie humana, sinó també de cara a un estat futur possiblement millor, és a dir, d'acord amb la idea de la humanitat i amb el seu destí global; els fonaments d'un projecte educatiu han de ser cosmopolites.

L'altra, de la nostra admirada P. Benejam.⁴ Ens recorda que l'ofici de mestre demana un equilibri entre la reflexió pràctica centrada en l'escola i una sòlida formació professional de nivell universitari, amb una estreta relació entre teoria i pràctica. I això demana una actitud disposta, estudiosa i responsable molt rellevant, perquè una mestra o un mestre *no ensenya el que diu sinó el que és*.

3. KANT, I. *Sobre pedagogia*. Vic (Barcelona): Eumo, 1991. Manuscrits de 1803.

4. BENEJAM, P. «Presentació de Marta Mata». A: *Doctor Honoris Causa Marta Mata*. Bellaterra: Servei de Publicacions de la UAB, 1999, p. 3-11.

Bibliografia complementària*

Biblioteca Rosa Sensat

Articles publicats a *Perspectiva Escolar*

- ESTRUCH I BRICHS, Marta. «Reflexions sobre l'ensenyament de la música als infants». A: *Perspectiva Escolar*, núm. 258 (octubre 2001), p. 38-41
- MIRÓ, Carme. «La música i les eines pedagògiques: compondre una cançó». A: *Perspectiva Escolar*, núm. 298 (octubre 2005), p. 73-77
- SOL, Glòria. «Fuga literària: una experiència a moltes veus». A: *Perspectiva Escolar*, núm. 270 (desembre 2002), p. 57-63
- VALLS DOMINGO, Manuel; BLANCO DEL PRADO, Frederic. «Noves propostes curriculars per a l'ensenyament obligatori: música». A: *Perspectiva Escolar*, núm. 281 (gener 2004), p. 2-77

Revistes

- Eufonia: didáctica de la música*. Año 1, núm. 1 (oct. 1995). Barcelona: Graó Educació de Serveis Pedagògics, [1995]-
- Circular / Secretariat de Corals Infantils de Catalunya*. Núm. 100 (febrer 1998)-. Barcelona: Secretariat de Corals Infantils de Catalunya, 1998-
- Música y educación: revista de investigación pedagógico-musical*. Vol. 1, núm. 1 (primavera 1988)-. Madrid: Musicalis, DL 1988-
- Revista electrónica complutense de investigación en educación musical* [Recurs electrònic]. Núm. 1 (2004)-. Madrid: Universidad Complutense de Madrid, Departamento de Expresión Musical y Corporal, 2004-
Lliure accés: <http://www.ucm.es/info/reciem/principal.htm>

* Selecció de documents que podeu trobar a la biblioteca de Rosa Sensat.

Revista española de musicoterapia = Spanish Journal of Music Therapy: órgano oficial de la Associació Catalana de Musicoteràpia, núm. 1 (enero 1999)-

Llibres i articles de revistes

- ALMAU, Amelia. «La música como excusa para ir a clase». A: *Cuadernos de Pedagogía*, núm. 339 (octubre 2004), p. 14-18
- ALSINA, Pep. «Educación musical para una educación de calidad». A: *Aula de innovación educativa*, núm. 130 (marzo 2004), p. 69-74
- ARÚS LEITA, Eugènia. «La rítmica como trabajo interdisciplinario de música y danza». A: *Eufonía*, núm. 36 (enero/febrero/marzo 2006), p. 98-112
- «Audiciones escolares» [Diversos artículos]. A: *Eufonía*, núm. 32 (julio/agosto/septiembre 2004), p. 5-66
- BENITO FERNÁNDEZ, Néstor; BENITO FERNÁNDEZ, Paloma. «Música y danza a través de los cuentos infantiles». A: *Música y educación*, núm. 57 (marzo 2004), p. 65-76
- CLAUSS, Federico Luis. «La historia de OVO: un viaje interdisciplinar». A: *Aula de innovación educativa*, núm. 137 (diciembre 2004), p. 49-52
- CLEMENTE BUHLAL, José Antonio. «El folklora musical y su integración en el currículo escolar». A: *Música y educación*, núm. 64 (diciembre 2005), p. 25-50
- COMAS SÀBAT, Teresa. «L'educació musical, un camí cap a l'educació global». A: *Guix d'infantil*, núm. 25 (maig/juny 2005), p. 28-30
- «Componer en el aula de música» [Diversos artículos]. A: *Eufonía*, núm. 35 (julio/agosto/septiembre 2005), p. 13-81
- «Créations sonores, créations musicales» [Diversos artículos]. A: *Le nouvel éducateur*, n. 166 (février 2005), p. 6-22
- «Estrategias de aprendizaje en educación musical» [Diversos artículos]. A: *Eufonía*, núm. 36 (enero/febrero/marzo 2006), p. 5-83
- DIGÓN, Patricia. *¿Qué fué de Nannerl Mozart?: género y música en la escuela*. Morón (Sevilla): MCEP, 2005
- GELABERT DESEL, Imma; TESOURO CID, Montse. «La música en el desarrollo global de la persona: un estudio hecho a partir de los especialistas de música de las escuelas». A: *Eufonía*, núm. 33 (enero/febrero/marzo 2005), p. 73-83
- GLOVER, Joanna. *Niños compositores, 4 a 14 años*. Barcelona: Graó, 2004
- GONZÁLEZ, Iga. «Música intercultural». A: *Guix*, núm. 302 (febrer 2004), p. 10-49
- GRAU, Montserrat. «Música, pau i interculturalitat». A: *Guix, elements d'acció educativa*, núm. 315 (juny 2005), p. 69-73
- HERRERA I LLOP, Lluís-Marc. *Música de hoy para la escuela de hoy: repertorio instrumental*. Barcelona: Graó, 2000

- IBARRETXE, Gotzon... [et al.]. «Nuevas culturas de aprendizaje musical entre los escolares navarros (6-12 años)». A: *Eufonia*, núm. 35 (julio/agosto/septiembre 2005), p. 106-117
- ICART GARCIA, Joaquim. «La música als estudis de magisteri». A: *Comunicació educativa*, núm. 13 (abril 2000), p. 4-8
- JIMENO GRACIA, María Manuela. «La música y los niños (0-3 años): propuesta de una integración de las artes». A: *Música y educación*, núm. 57 (marzo 2004), p. 41-64
- LLAMAS, Julio César. «La violencia contra las mujeres en las canciones populares: propuesta didáctica para el tercer ciclo de educación primaria». A: *Eufonia*, núm. 34 (abril/mayo/junio 2005), p. 111-122
- LOECHES, M. José; CARLOS PAVÓN, José. «Audiciones musicales activas para educación primaria». A: *Eufonia*, núm. 34 (abril/mayo/junio 2005) p. 101-105
- MALAGARRIGA ROVIRA, Teresa; VALLS, Assumpta. *La audición musical en la educación infantil: propuestas didácticas*. Barcelona: CEAC, 2003
1 CD àudio
- MOREIRAS PLAZA, Amalia. «Evaluación de un concierto didáctico». A: *Eufonia*, núm. 33 (enero/febrero/marzo 2005), p. 102-108
- MURILLO I RIBES, Adolf; BRAVO ORTIZ, Vicent. «Com sona l'ESO?: un encuentro musical en la ESO». A: *Eufonia*, núm. 34 (abril/mayo/junio 2005), p. 106-110
- «La música com a recurs en experiències educatives» [Diversos articles]. A: *Guix, elements d'acció educativa*, núm. 320 (diciembre 2005), p. 6-38
- La música como proceso humano*. Salamanca: Amarú, 1997
- «La musica dei bambini fra ricerca e sperimentazione» [Diversos articles]. A: *Bambini*, suplement del núm. 8 (octubre 2005), p. 1-24
- «La música educa» [Diversos articles]. A: *Eufonia*, núm. 30 (enero/febrero/marzo 2004), p. 5-68
- «La música en la educación general». A: *Música y educación*, núm. 61 (marzo 2005), p. 182-190
- «Música sin palabras como expresión de los derechos humanos» [Diversos artículos]. A: *Aula de innovación educativa*, núm. 131 (mayo 2004), p. 8-26
- «Música y educación en la sociedad postmoderna» [Diversos artículos]. A: *Kikiriki*, núm. 71-72 (diciembre/mayo 2003-2004), p. 4-22
- ÒDENA, Óscar. «Creatividad en la educación musical: teoría y percepciones docentes». A: *Eufonia*, núm. 35 (julio/agosto/septiembre 2005), p. 82-94
- ORTIZ MOLINA, María Angustias; OCAÑA FERNÁNDEZ, Almudena. «¿Música intercultural o “intermusicalidad”?». A: *Música y educación*, núm. 58 (junio 2004), p. 51-66
- «Las prácticas del profesorado de música» [Diversos artículos]. A: *Eufonia*, núm. 31 (abril/mayo/junio 2004), p. 5-71

- «Psicopedagogía y educación musical» [Diversos artículos]. A: *Eufonía*, núm. 34 (abril/mayo/junio 2005), p. 8-80
- «Recursos musicales en la educación infantil» [Diversos artículos]. A: *Eufonía*, núm. 33 (enero/febrero/marzo 2005), p. 5-72
- RELATS, Xavier; LÓPEZ, Gabriela. «La audición». A: *Infancia: educar de 0 a 6 años*, núm. 92 (julio/agosto 2005), p. 5-72
- RODRÍGUEZ-QUILES, José A. «Reflexiones sobre educación musical intercultural». A: *Eufonía*, núm. 32 (julio/agosto/septiembre 2004), p. 101-112
- SIANKOPE, Joseph; VILLA, Olga. *Música e interculturalidad*. Madrid: Los Libros de la Catarata, 2004
- VILAR, M. «El maestro de música en primaria: enfoques y perspectivas». A: *Música y educación*, núm. 54 (junio 2003), p.33-56
- WILLEMS, Edgar. *El valor humano de la educación musical*. Barcelona: Paidós, 1994

Nota:

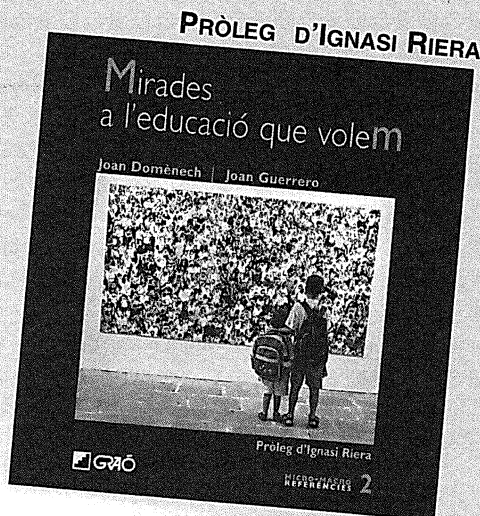
Aquesta és la bibliografia més recent sobre música. Si voleu consultar llibres o revistes d'anys anteriors, ho podeu fer a la nostra biblioteca.

MIRADES A L'EDUCACIÓ QUE VOLEM

JOAN DOMÈNECH / JOAN GUERRERO

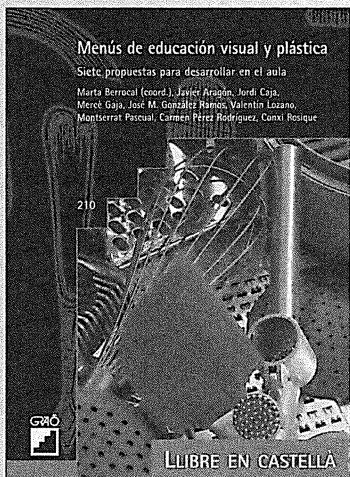
Una mirada calidoscòpica al món de l'escola i de l'educació, a partir d'una tria suggeridora de paraules i de fotografies. Una reflexió sobre l'escola i l'educació que necessita la nostra societat.

120 pàg. 18,00 €

MENÚS DE EDUCACIÓN VISUAL Y PLÁSTICA

Siete propuestas para desarrollar en el aula

MARTA BERROCAL (COORD.),
JAVIER ARAGÓN, JORDI CAJA, MERCÈ GAJA, JOSÉ M.
GONZÁLEZ RAMOS, VALENTÍN LOZANO, MONTSERRAT
PASCUAL, CARMEN PÉREZ RODRÍGUEZ, CONXI ROSIQUE

Concebut a base de menús com fan algunes cultures orientals que incorporen deu plats o més a la taula, aquest llibre presenta idees i recursos pràctics a l'àrea d'educació visual i plàstica. Després d'un capítol inicial sobre orientacions didàctiques i metodològiques generals, apareixen set capítols ordenats segons el curs o cicle al qual van dirigits, des d'educació infantil fins a primer curs de secundària. Cada menú presenta una proposta en forma de seqüència, amb un punt de partida diferent.

165 pàg. 13,50 €

GRAÓ

C/ Francesc Tàrrrega, 32-34
08027 Barcelona

www.grao.com

Tel.: 93 408 04 64

graoeditorial@grao.com

Les escoles Charter representen als EUA un 4 % del total d'escoles públiques (3.617 centres). A l'inici del curs 2005-06, es van obrir 424 escoles, quantitat que és un augment d'un 13 %. Aquest model d'escola pública rep el suport de famílies, educadors, membres de la comunitat i, sorprenentment, de tots dos costats de l'espectre polític.

Escoles Charter a Califòrnia: una realitat contradictòria

Lorea Martínez

Sota la idea d'escola *charter* s'assumeix que uns nivells més alts d'autonomia portaran a pràctiques més innovadores, més control sobre el currículum i, finalment, millors resultats dels alumnes. Però, què és una escola *charter*?

Una escola *charter* és una escola pública, d'elecció lliure pels pares i mares, amb un nivell d'autonomia superior a la resta d'escoles públiques. Generalment estan creades i organitzades per grups de mestres, pares i mares, líders de la comunitat o organitzacions sense ànim de lucre. Formen part d'un Comitè Escolar local o regional. D'acord amb aquest comitè, l'escola defineix uns objectius específics i uns procediments per dur-los a terme en un període fix de temps (per exemple, a Califòrnia durant cinc anys).

Les escoles *charter* estan exemptes d'algunes de les lleis aplicables a la resta d'escoles públiques; per això tenen més autonomia en l'establiment dels programes educatius, en la distribució de pressupostos i en l'organització general del centre. A canvi d'aquesta autonomia, les escoles *charter* són sotmeses a processos estrictes d'*accountability* (rendició de comptes). Han de demostrar la millora progressiva en l'adquisició d'aprenentatges per part dels estudiants i en la consecució dels objectius plantejats en el contracte *charter*. Aquest contracte pot ser cancel·lat si l'escola no mostra de manera clara el seu èxit al final del període contractat.

El primer Estat que va aprovar una llei de regulació d'escoles *charter* va ser Minnesota, el 1992. Califòrnia va ser-ne el segon i es convertí en capdavanter amb 22 escoles durant el curs 1993-94. Actualment, a Califòrnia existeixen 502 escoles, les quals acullen 170.810 estudiants, amb una ràtio de mestre/a-alumne/a de 21.7.¹

La Llei d'Escoles *Charter* de 1992 (*Charter School Act*) establí els objectius generals d'aquests centres. Altres lleis i decrets han estat promulgats amb posterioritat, han actualitzat el concepte d'escola *charter* i adaptat la seva gestió a les noves necessitats. Tot i això, revisar aquesta primera llei ens pot servir per entendre amb

més claredat l'origen del moviment d'escoles *charter*.

«Oferir oportunitats a professors, pares, alumnes i membres de la comunitat per establir i mantenir escoles que funcionen independentment de l'estructura de districtes escolars, com a mètode per aconseguir:

»a. Millorar l'aprenentatge dels alumnes.

»b. Augmentar les oportunitats d'aprenentatge de tot l'alumnat, amb especial atenció a augmentar les experiències d'aprenentatge d'alumnes que tenen baixos resultats acadèmics.

»c. Promoure la utilització de mètodes didàctics variats i innovadors.

»d. Crear noves oportunitats professionals per al professorat, inclosa l'oportunitat de ser responsable del programa acadèmic del centre educatiu.

»e. Oferir a famílies i alumnat la possibilitat de triar entre diferents tipus d'educació, disponibles dins del sistema educatiu públic.

»f. Mantenir el compromís per part de les escoles de millorar els resultats de l'alumnat i proveir el centre educatiu d'un mètode per canviar de sistemes d'*accountability* basats en sistemes basats en la millora.

»g. Promoure la competència dins del sistema escolar públic per estimular la millora en totes les escoles públiques.»

Les escoles *charter* constitueixen un model híbrid, ja que tenen elements del sistema d'escola pública com l'accés universal i el finançament amb fons de l'Es-

1. Font: California Department of Education, Educational Demographics Office (CBEDS, sifade04 7/26/05, assign04 8/3/05, pubschls 4/29/05).

tat, però també del sistema d'escola privada com és l'elecció lliure, l'autonomia, l'*accountability* i la flexibilitat (Gawlik, 2005).

Les escoles *charter* es financen de manera diferent, depenent de l'Estat on es trobin. En el cas de Califòrnia reben fons de l'administració estatal i de la local. Poden rebre ajudes del govern federal i estatal si posen en marxa programes específics, com la reducció del nombre d'alumnat per aula. En la majoria de casos, aquests centres necessiten fons privats per cobrir les despeses.

Al conjunt del país, hi podem diferenciar tres tipus d'escoles *charter*: centres de nova creació, centres públics que es converteixen en *charter* o centres privats que es converteixen en *charter*. En el cas de Califòrnia, els centres de nova creació són un 83 %, respecte a un 17 % d'escoles públiques que s'han convertit en *charter*. En aquest Estat, les escoles privades no es poden convertir en *charter*; però sí en d'altres estats com Arizona, Missouri, Michigan o Texas.

Principis de les escoles *charter*

Autonomia

La lògica que sustenta la promoció de processos que ofereixen una autonomia més alta als centres educatius és la creença que les persones que treballen en contacte amb els estudiants són les qui millor coneixen les seves necessitats i, per tant,

podran prendre decisions d'acord amb la realitat del centre escolar (Burkley; Wohlstetter, 2004). D'aquesta manera, professorat i equips directius gaudeixen de més flexibilitat i controlen el conjunt de l'escola.

Lliure elecció

Les escoles *charter* pretenen oferir la possibilitat de triar centre a les famílies que, pels seus recursos econòmics, no podrien fer-ho. Seguint aquesta línia, es desenvolupen programes educatius d'acord amb les necessitats dels *consumidors* (pares i mares, estudiantat i professorat), que marcaran la diferència entre unes escoles i altres. En un sistema educatiu que s'acosta al lliure mercat, les escoles *charter* ofereixen la possibilitat de buscar el centre educatiu que més bé s'adeqüi a les necessitats dels estudiants dins del sistema públic.

Accountability

Les escoles *charter*, com dèiem més amunt, gaudeixen d'una autonomia més gran a canvi de demostrar l'èxit dels seus programes. En primer lloc, han de retre comptes a l'Estat, concretament a les institucions encarregades d'aprovar i renovar les llicències *charter*. I, en segon lloc, n'han de retre (seguint la teoria de mercat i la lògica d'elecció lliure) a pares i mares, estudiantat i professorat. Per tant, es tracta de comprovar la satisfacció dels consumidors en els productes oferts (en aquest cas les escoles *charter*).

Innovació curricular

Les escoles *charter* són vistes com a espais oberts a processos d'innovació i d'experimentació de models i mètodes didàctics allunyats de la pedagogia tradicional. Aspiren a convertir-se en model de les escoles públiques regulars.

Participació de la comunitat

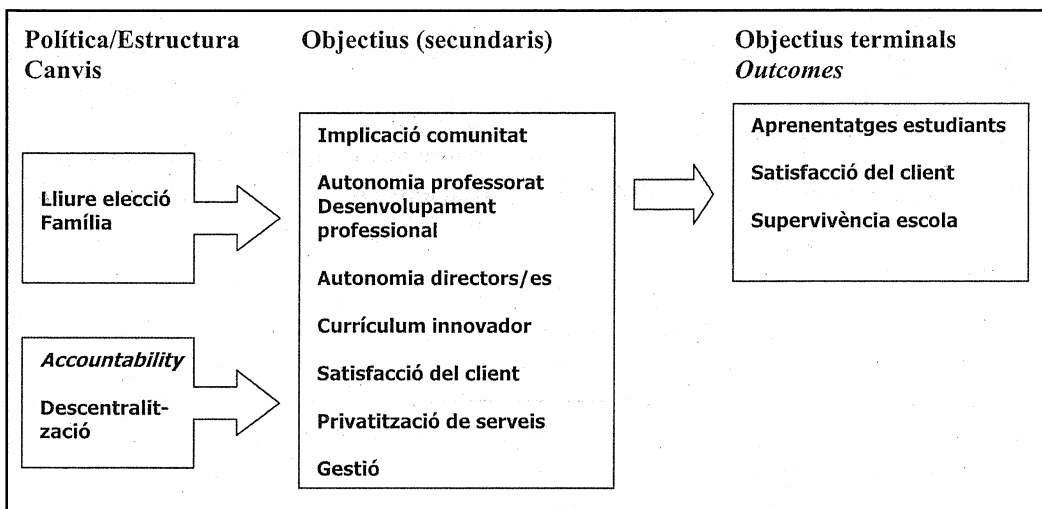
Des de les escoles *charter* es demana que mares i pares s'impliquin en l'educació dels seus fills i filles i participin de manera activa en el dia a dia de l'escola. Es preveu que una participació més gran de les famílies comportarà beneficis en els aprenentatges i la motivació de l'alumnat. Segons Miron i Nelson (2002), la implicació de les famílies i de la comunitat millora els aprenentatges dels estudiants, segons es pot comprovar en resultats comparatius de proves estandarditzades.

Vegem-ne un esquema explicatiu (Miron i Nelson, 2002) al peu de la pàgina.

Tot i que des de la situació de l'educació a Catalunya, amb un sistema educatiu centralitzat, pugui semblar que les escoles *charter* són un bon exemple de model organitzatiu, les recerques al voltant d'aquest tipus de centres també en mostren els desavantatges.

Pel que fa a l'autonomia, no totes les escoles es troben en condicions d'organitzar, pressupostar, contractar professorat, etc., per elles mateixes. En alguns casos, organitzacions mancades de principis o d'estructures sòlides han fet fracassar els intents de millorar els resultats acadèmics dels estudiants californians.

Pel que fa a la lliure elecció de centre, la polèmica està servida. Si els consumidors controlen part de l'educació que volen que

sigui oferta, significa que la direcció i el professorat del centre estan condicionats per aquestes demandes, les quals en alguns casos poden no correspondre's amb principis pedagògics.

D'altra banda, el fet que les escoles *charter* pleguin si no compleixen el seu contracte, pot derivar en situacions de desigualtat, on les escoles que funcionen bé continuen rebent fons i les que no ho fan veuen reduïdes les seves possibilitats de millorar per la manca de pressupost o per l'amenaça de tancament (inseguretat laboral, estrès, exigència per part dels consumidors, etc.).

La *Charter School Act* per a l'Estat de Califòrnia obliga els centres a acceptar tot tipus d'alumnat. Com vèiem, posa especial atenció en estudiants amb baixos resultats en les proves estandarditzades i exigeix que l'escola reflecteixi en les seves aules la tipologia de la població general pertanyent al districte escolar del qual formi part. La definició del tipus d'alumnat que acullen les escoles *charter* a Califòrnia ha estat focus d'estudi de diferents grups de recerca, com el PACE (Policy Analysis for California Education) pertanyent a les Universitats de Berkeley, Davis i Stanford (Califòrnia), que publicà l'abril del 2003 un estudi sobre *Escoles Charter i Desigualtat*.

Pel que fa al perfil d'alumnat, afirmen que les escoles *charter* acullen estudiants afroamericans i llatins amb major proporció que la resta d'escoles públiques. Els estudiants afroamericans suposen un 80 % en escoles *charter*, davant d'un 54 % en la

resta d'escoles públiques. En les escoles on la majoria d'alumnat és afroamericà, el professorat treballa en un 60 % sense la titulació completa per exercir de mestre/a (credencials per fer substitucions, estudiants en pràctiques, etc.). En canvi, en escoles *charter* on l'alumnat és predominantment blanc el professorat no titulat hi és en un 44 %. Continuant amb la situació dels mestres, les escoles *charter* tenen problemes per retenir professorat amb les titulacions adequades; això es reflecteix en un 43 % de professorat sense titulació, respecte a un 9 % en la resta d'escoles públiques. En el cas dels directors/es d'escoles *charter*, cobren un 19 % menys que els seus companys d'escoles públiques (aquesta diferència salarial pot ser deguda a la pressió que exerceixen els sindicats de professionals de l'educació, dels quals mestres i directors o directores es d'escoles *charter* no formen part).

Segons l'estudi, una de les raons que explica aquestes diferències és el gran nombre d'escoles *charter* situades en zones urbanes. Tot i això, les escoles *charter* acullen en un 43 % famílies amb pocs recursos econòmics (mesurat per l'elegibilitat en la gratuïtat dels àpats), davant d'un 39 % en les escoles públiques regulars.

Obtenen les escoles *charter* resultats millors que la resta d'escoles públiques?

Segons un estudi dut a terme per l'equip de recerca sobre polítiques CREDO² de l'Institut Hoover a la Universitat de Stanford (Califòrnia), les escoles *charter* (primària, secundària i batxillerat) estan per sota de la mitjana d'escoles públiques en els resultats de l'API (*Academic Performance Index*, 2003). Si comparem les escoles *charter* amb el competidor local (és a dir, l'escola pública més propera), en el cas de primària i secundària obligatòria les escoles *charter* obtenen millors resultats. Aquest no és el cas per a la secundària postobligatòria. Les raons que expliquen aquestes diferències no són clares, i no sembla que la recerca hi trobi resposta.

Com hem pogut veure, els resultats que les escoles *charter* estan tenint a Califòrnia dibuixen una realitat complexa, d'on es fa difícil extreure conclusions sobre l'impacte real que aquestes escoles tenen sobre el sistema públic d'educació i sobre estudiants, professorat i membres de la comunitat. Les escoles *charter* tenen, d'entrada, els elements necessaris per tenir èxit en els seus plantejaments (més autonomia, menys burocratització, forta implicació de la comunitat, possibilitat de canviar els mètodes didàctics tradicionals, motivació del professorat). Malauradament, les recerques fetes no mostren resultats satisfac-

toris, ni ofereixen respostes concretes sobre les causes d'aquests desequilibris. Les pressions per augmentar els percentatges en les proves estandarditzades posen en segon terme altres objectius educatius com la socialització o la formació de ciutadans i ciutadanes. La prioritització de l'eficiència com a principi regulador pot derivar en una anàlisi purament econòmica del funcionament de les escoles *charter*. Analitzar-les a partir de la diferència entre *inputs* i *outputs*, esforç i resultats o cost i benefici, no deixa lloc per definir quin tipus d'educació s'està oferint, ni ajuda a crear un projecte pedagògic d'acord amb les necessitats de l'estudiantat.

Per tant, les escoles *charter* no ho tenen fàcil a l'hora de rendir comptes a la societat, centrar-se en les necessitats de l'alumnat sense perdre de vista els objectius com a organització, aplicar processos d'innovació curricular i pedagògica i assegurar el finançament públic per al proper curs.

Sens dubte, és un procés arriscat però engrescador, que posa a treballar conjuntament famílies, professorat, alumnat i altres actors socials, amb l'objectiu de fer de l'escola un espai obert, on es lluita per donar resposta a les necessitats de cada un dels seus membres.

Bibliografia

AAVV. *Charter School operations and performance. Evidence from California*. Santa Monica CA: California Le-

2. Web: <http://credo.stanford.edu>

- gislative Analyst's Office. RAND Education, 2003.
- BURKLEY, K. E.; WOHLSTETTER, P. (ed.) *Taking account of charter schools. What's happened and what's next?* New York: Teachers College Press, 2004 (Critical Issues in Educational Leadership Series).
- Charter School Act*, 1992.
- FULLER, B. i altres. *Charter schools and Inequality: National disparities in Funding, Teacher quality and Student support*. PACE Working Paper Series, 2003. Per al text complet: <http://pace.berkeley.edu/chartersummary.pdf>
- GAWLIK, M. A. *Cutting loose: Autonomy and Education in Charter Schools*. Tesi doctoral. Universitat de Berkeley, Califòrnia, 2005.
- MIRON, G.; NELSON, C. *What's public about charter schools: lessons learned about choice and accountability*. Thousand Oaks, California: Corwin Press, Inc., 2002.
- RAYMOND, M. E. *The performance of California charter schools*. CREDO, Hoover Institution, Stanford University, 2003. Per al text complet: http://credo.stanford.edu/downloads/ca_chart_sch.pdf

R
S
S
E
A
T

AVANTPROGRAMA

41ª ESCOLA D'ESTIU ROSA SENSAT

Del 3 al 14 de juliol de 2006. Campus Mundet.

Pg. de la Vall d'Hebron, 171. Barcelona

Podeu consultar l'avantprograma a través d'Internet: <http://www.rosasensat.org>

Informació i matrícula

Dates de matriculació

Socis i sòcies: del 22 de maig al 10 de juny

No socis / no sòcies: del 29 de maig al 10 de juny

Estudiants: del 6 al 10 de juny

Tel. informació de l'Escola d'Estiu: 934 817 374

A/e: cursos@rosasensat.org

Tema general

Drets i responsabilitats.

Infants i joves

Del 3 al 14 de juliol, de 9 a 10.30 h. Durada: 15 hores

El Tema General de l'Escola d'Estiu de 2006, el volem dedicar a reflexionar sobre els drets i les responsabilitats dels **infants i joves**. Pretenem presentar, analitzar i debatre tots els aspectes que fan referència a aquest tema. Creiem que cal conèixer i comprendre la finalitat de tots i cada un dels seus drets, i l'escola és un bon lloc per donar la paraula a aquells que estan més afectats: els infants i els joves.

Entenem que els adults en general i els mestres i professors, de manera molt especial, hem de vetllar i actuar perquè aquesta comprensió sigui possible, així com perquè la seva aplicació es faci visible en la vida quotidiana de les institucions educatives del nostre país.

Orientacions per seleccionar els cursos d'educació infantil, primària i secundària

La primera setmana es dedica fonamentalment als temes més de caràcter curricular, i la segona setmana als temes que fan més referència a la vida de l'aula i del centre, encara que són dues perspectives d'un mateix fet que es concreten en l'acció educativa. Això exigeix contemplar-les de manera interrelacionada i interdependent.

A la primera setmana, **del 3 al dia 7 de juliol**, s'han programat els cursos més directament relacionats amb les àrees curriculars. L'objectiu d'aquests cursos és facilitar instruments per poder renovar els continguts escolars tenint en compte la ciència que hem d'ensenyar, per tant, els sabers o els coneixements que els nostres nois i noies haurien d'aprendre pel que fa als continguts conceptuals i procedimentals de les següents àrees curriculars: coneixement del medi social, coneixement del medi natural, matemàtiques i llengua.

L'organització d'aquests cursos té l'esquema següent:

1. Conferència sobre els sabers científics del segle XXI. Què han d'aprendre els nostres alumnes? Quins són els reptes de la cultura científica del segle XXI?
2. Conferència sobre com comunicar la ciència que s'aprèn. Quin és el paper de la llengua en l'aprenentatge dels continguts curriculars de les diferents àrees de coneixement?
3. Cursos de les diferents àrees on es donaran recursos i propostes per treballar i es presentaran experiències d'aula en la línia exposada en les conferències.

Aquests cursos els trobareu assenyalats amb trama.

La segona setmana, **del 10 al 14 de juliol**, la dedicarem a treballar situacions o problemàtiques d'aula, de centre i d'entorn.

L'esquema és el mateix que el de la primera setmana:

1. Una conferència sobre la diversitat cultural i ètnica a l'aula i al centre.
2. Una conferència sobre el centre i l'entorn: cultures de centre, participació, treball en equip, relació amb els pares...
3. Cursos on es faran propostes, es concretaran recursos i es presentaran experiències per poder aplicar a l'aula i al centre...

Aquests cursos també els trobareu assenyalats amb trama.

En el programa hi trobareu, també, la tipologia de cursos que es feien en les altres edicions de les Escoles d'Estiu.

Conferències infantil, primària i secundària

(1a setmana) del 3 al 7 de juliol, d'11 a 14 h

«Els reptes de la cultura científica a la societat del segle XXI»

A càrrec de Pep Casacuberta i Jordi Casanova

Dilluns dia 3, d'11 a 12.30 h

«La llengua, eina bàsica en la construcció dels coneixements curriculars»

A càrrec d'Artur Noguero

Dilluns dia 3, de 12.30 a 14 h

Conferències infantil, primària i secundària

(2a setmana) del 10 al 14 de juliol, d'11 a 14 h

«Emocions i acció educativa»

A càrrec de Pere Darder

Dilluns dia 10, d'11 a 12.30 h

«Tenim l'oportunitat de fer una escola més inclusiva, més funcional i més justa»

A càrrec de Xavier Besalú

Dilluns dia 10, de 12.30 a 14 h

Educació infantil. Etapa 0-6

CURSOS DE PRIMERA SETMANA AL MATÍ

del 3 al 7 de juliol, d'11 a 14 h. Durada:
15 hores

La ciència a l'educació infantil

Coordina: Conxita Márquez Bargalló.

Col·laboren: Eulàlia Berbel Compte, Teresa Calveras, Victòria Carbó Cortina, Mercè Creuheres Margenat, Carme Cuberes Mallol, Jesús Chivite Pérez, Dolors Marlet Ferrando, Montserrat Padern, Teresa Pigrau Solé, Carme Prat Hernández

Les matemàtiques de 0 a 18 anys.

Concreció a l'educació infantil

Coordina: Edelmira Badillo

Col·labora: Jordi Deulofeu i Lourdes Figueiras Ocaña

Un jardí al pati de l'escola

Prof. Mercè Beltrán Olivé

El primer dia el curs es farà al Campus Mundet. La resta, al Garden Bordas, de Gavà.

Dibuixem, pintem i fem muntatges creatius

Prof. Pepa Soler

**Teoria i pràctica d'una experiència.
Taller Municipal de Plàstica Carrau
Blau, Sant Just Desvern**

Coordina: Soledat Sans

Col·laboren: Laia Amargós, Elisabet Puiggròs, Nati Crespo i Cristina Moreno

Fem música

Prof. Jordina Oriols Codina

**Alteracions més freqüents del infants:
son, alimentació, dèficit d'atenció i hiperactivitat**

Coordina: Victòria de la Fuente Pañell

Col·labora: M. Ángeles Idiazábal Alecha

**Estiu d'art al MNAC
(infantil i primària)**

Coordina: Teresa González Verdaguer

Col·laboren: Esther Fuertes, Fina Alert, Elena Garrabou i Pere Garrido

Aquest curs es farà al Museu Nacional d'Art de Catalunya, Palau Nacional, Parc de Montjuïc.

**CURSOS DE PRIMERA SETMANA
A LA TARDA**

del 3 al 7 de juliol, de 15.30 a 18.30 h.

Durada: 15 hores

**L'expressió corporal-dansa un aliat
del/de la mestre/a. Recursos didàctics
i propostes de treball a l'aula. Opció B
(infantil i primària)**

Prof. Àngels Hugas

Cal portar roba còmoda i mitjons.

El moviment natural i el seu llenguatge

Prof. Ofèlia Gusi Puig.

Cal portar roba còmoda i mitjons gruixuts.

**Anglès a l'educació infantil (la lluna es
diu *moon* perquè està molt amunt)**

Prof. Isabel Turon

**Fem un reportatge fotogràfic de la vida
a la llar**

Prof. Carme Cols i Pitu Fernández

Per realitzar les pràctiques caldrà portar càmera fotogràfica i fotografies de la vida de l'escola.

**Les nostres experiències amb Elinor
Goldschmied**

Coordina: Pepa Òdena. Col·laboren: Carmen Fernández Arias, Anna Pérez Pérez, Victòria Romero Almenara, Victoria Uclés Sánchez i Elia Gutiérrez Caba

Aquest curs té una durada de 7.30 hores.

Horari: de 15.30 a 17 h

**CURSOS DE SEGONA SETMANA
AL MATÍ**

del 10 al 14 de juliol, d'11 a 14 h. Durada:

15 hores

**Una escuela para todos y entre
todos (infantil i primària)**

Prof. Consuelo Uceda Castro, M. Jesús Díaz López, Paloma Nieto Bazán i M. Jesús Díaz López

**Despertar sensorial: moviment i joc
0-3 anys**

Prof. Mònica Singla Cabré

70 **Avançat programa**

Pintant la música

Prof. Montserrat Dulcet

Els primers aprenentatges de la lectura i l'escriptura. El paper de la literatura en aquests aprenentatges

Coordina: Montserrat Correig

Col·labora: Montserrat Fons Esteve

La parla de l'infant (0-6)

Prof. Begoña Roca Carretero

Caminant sols per la biblioteca

Prof. Àngels Ollé

La rotllana a l'aula, un espai de trobada integrador... i molt més

Prof. M. Teresa Sogas Figueres, Carme Vila Llobera i Nuri Cortell Casadevall

Finestres per mirar molt lluny (narracions del projecte de l'escola)

Prof. Montserrat Navarro Ruiz, Meritxell Bonàs Solé, Lidia Esteban Ruiz, Elvira Güell Barceló, Isabel Trias Vilalta, Neus Mira Sánchez

Créixer junts a parvulari

Prof. Sílvia Majoral

Com escoltar els infants

Prof. David Altimir

Educadores d'escoles bressol? Donem-nos temps...

Prof. Montse Rius

Llegim amb la imatge (infantil i primària)

Coordina: Teresa Creus

Col·labora: Maite del Arco Honorato

El poalet de la ciència per a l'educació infantil i primària

Prof. Enric Ramiro Roca

El treball per projectes o la construcció del saber compartit (infantil i primària)

Prof. Carme Isalt Canals

CURSOS DE SEGONA SETMANA A LA TARDA

del 10 al 14 de juliol, de 15.30 a 18.30 h.

Durada: 15 hores

La guitarra a l'educació infantil. Coneixements bàsics per acompanyar cançons (0-6)

Prof. Jaume Moreno Peracaula

CURSOS DE DUES SETMANES AL MATÍ

del 3 al 14 de juliol, d'11 a 14 h. Durada:

30 hores

Aprenentatge inicial de la lectura i l'escriptura (3-8, infantil i primària)

Prof. Maria Farran

Investiguem amb les imatges

Coordina: Andreu Cardo

L'educació infantil a Amèrica Llatina: el Brasil i Mèxic

Primera setmana: el Brasil, la seva realitat i els seus reptes

Prof. M. Carmen Silveira Barbosa

Segona setmana: Mèxic, la seva realitat i els seus reptes

Prof. Jennifer Haza

Aquest curs té una durada de 15 hores.

Horari d'11 a 12.30 h

CURSOS DE DUES SETMANES A LA TARDA

del 3 al 14 de juliol, de 15.30 a 18.30 h.

Durada 30 hores

Descobrim els secrets més expressius! Una proposta d'expressió corporal i plàstica

Prof. Eva Vilanova

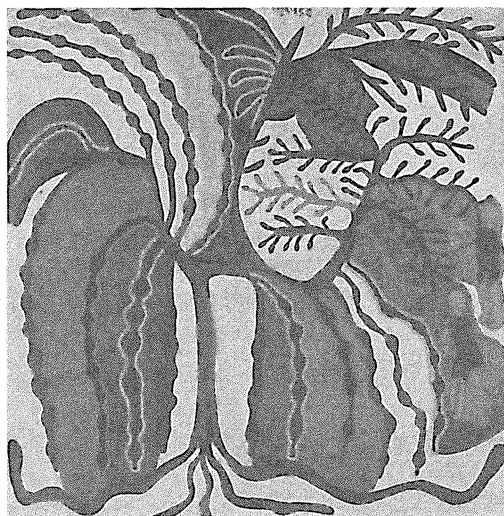
L'educació de la mirada a l'Escola Bressol

Coordina: Montserrat Nicolás

Viure les matemàtiques de 3 a 6 anys

Coordina: M. Antònia Canals.

Col·labora: Josep Callís

Educació primària. Etapa 6-12

CURSOS DE PRIMERA SETMANA AL MATÍ

del 3 al 7 de juliol, d'11 a 14 h. Durada: 15 hores

Desenvolupem competències tot aprenent ciències

Coordina: Conxita Márquez Bargalló.

Col·laboren: Eulàlia Berbel Compte,

Teresa Calveras, Victòria Carbó Cor-

tina, Mercè Creuheres Margenat,

Carme Cuberes Mallol, Jesús Chivite

Pérez, Dolors Marlet Ferrando, Mont-

serrat Padern, Teresa Pigrau Solé,

Carme Prat Hernández

Propostes per treballar l'àrea de coneixement del medi social i cultural a l'educació primària

Prof. Neus González Monfort

Què cal treballar a les classes de llengua de primària

Prof. Rosa Maria Ramírez Palau

Les matemàtiques de 0 a 18 anys. Concreció a l'educació primària

Coordina: Lourdes Figueiras Ocaña

Col·laboren: Jordi Deulofeu i Edelmira Badillo

La conversa a la classe de matemàtiques

Coordina: Tana Serra Santasusana
Col·laboren: Gemma Celma Gascó i
Rosa Maria Ramírez Palau

Recursos per a l'educació física

Prof. Carles Vallès Casademont

Els ritmes brasilers i els seus instruments de percussió (primària i secundària)

Coordina: Daniela García Leite
Col·labora: Rogério Araújo de Barros

Estiu d'art al MNAC (infantil i primària)

Coordina: Teresa González Verdaguer
Col·laboren: Esther Fuertes, Fina Alert,
Elena Garrabou i Pere Garrido
Aquest curs es farà al Museu Nacional
d'Art de Catalunya, Palau Nacional, Parc
de Montjuïc.

Famílies i escola: de la relació a la col·laboració. Per què i com?

Prof. Ramon Almirall Ferran

Experiències que ens porten cap a una escola inclusiva: el plaer d'aprendre (primària i secundària)

Coordina: Anna Navarro Biel
Col·laboren: Antoni Doménech, Jaume
Casanovas, Carme Gracia, Mercè Altimira
i Joan M. Girona

«Aquí planeta Terra»: preservant un món viu (primària i secundària)

Coordinen: Carles Schnabel Gimeno i Rosa
Maria Calvet Martí
Col·labora: Montserrat Casanovas Pla
El primer dia es farà a l'Escola d'Estiu. La
resta, a Cosmocaixa (c. Teodor Roviralta,
47-51).

Conjunt instrumental Orff (primària i secundària)

Prof. Imma Oliveras Prat

CURSOS DE PRIMERA SETMANA A LA TARDÀ

del 3 al 7 de juliol, de 15.30 a 18.30 h.
Durada: 15 hores

Reciclajoc tradicional. Com donar joc al material de rebuig?

Prof. Francesc Martín i Martínez

Projectes instrumentals de formació orquestral. Cicle mitjà i cicle superior

Prof. Josep Maria Vaqué Vidal
Cal portar la flauta de bec.

Fer de mestre a primària. Els projectes a classe: la classe és un projecte

Prof. Xavier Gual Aresté

Gastronomia lúdica. Proposta per introduir la gastronomia transversalment

Prof. Ada Parellada Garrell i Montserrat
Saperas Ferrer

Recursos informàtics per a l'aula d'acollida

Prof. Pau Romero Sánchez

L'expressió corporal-dansa un aliat del/de la mestre/ra. Recursos didàctics i propostes de treball a l'aula. Opció B (infantil i primària)

Prof. Àngels Hugas

Cal portar roba còmoda i mitjons.

CURSOS DE SEGONA SETMANA AL MATÍ

del 10 al 14 de juliol, d'11 a 14 h. Durada: 15 hores

Instruments de prevenció escolar per al professorat

Coordina: Mónica Toscano de Alberini

Col·labora: Isabel Totah de Alvarado

Una escuela para todos y entre todos (infantil i primària)

Prof. Consuelo Uceda Castro, M. Jesús Díaz López, Paloma Nieto Bazán i M. Jesús Díaz López

Educar per a la ciutadania (primària i secundària)

Prof. Xus Martín Garcia

Astronomia: aprendre i divertir-se

Prof. Montserrat Parellada

El poalet de la ciència per a l'educació infantil i primària

Prof. Enric Ramiro Roca

El treball per projectes o la construcció del saber compartit (infantil i primària)

Prof. Carme Isalt Canals

Llegim amb la imatge (infantil i primària)

Coordina: Teresa Creus

Col·labora: Maite del Arco Honorato

Meteorologia en acció! (primària i secundària)

Prof. Marcel Costa Vila

Calaix creatiu de propostes plàstiques

Prof. Carme Garriga Verdaguer

Aquest curs té una durada de 30 hores

Horari: Matí d'11 a 14 h i tarda de 15.30 a 18.30 h

CURSOS DE SEGONA SETMANA A LA TARDA

del 10 al 14 de juliol, de 15.30 a 18.30 h

Durada: 15 hores

La festa, nexa entre cultures

Prof. Anna Gel Arcarons

Temas y recursos para renovar las ciencias sociales en primaria

Prof. María Victoria Fernández Caso

Com millorar l'atenció: eines psico-corporals aplicades a l'aula

Prof. Luis López González

CURSOS DE DUES SETMANES AL MATÍ

del 3 al 14 de juliol, d'11 a 14 h. Durada: 30 hores

Aprenentatge inicial de la lectura i l'escriptura (3-8, infantil i primària)
Prof. Maria Farran

Tast teatral: eines per fer teatre a l'escola amb infants de 8 a 12 anys

Coordina: David Farrarós Pérez

Col·labora: Ferran Herrera Gómez

Llança't a experimentar amb la plàstica a través dels sentits

Prof. Bernat Rocabert Argila

Eines, jocs i dinàmiques per treballar les matemàtiques a primària

Prof. Jacinta Cepa Marín

Matemàtiques a primària a partir de materials manipulatius i problemes

Coordina: M. Antònia Canals

Col·labora: Josep Callís

La música a primària: què, com i per què

Prof. Ricard Gimeno Abad

La necessitat de canvi a l'escola: per què i com

Prof. Maite Oller i Marta Utset

Postres de música (primària i secundària)

Prof. J. Lluís Ceprià Honorato

CURSOS DE DUES SETMANES A LA TARDA

del 3 al 14 de juliol, de 15.30 a 18.30 h. Durada 30 hores

TDI, tractament digital de la imatge a primària: programes, idees i recursos

Coordina: Jordi Jubany Vila.

Col·labora: Núria Vila Miquel

**Educació secundària.
Etapa 12-18**

CURSOS DE PRIMERA SETMANA AL MATÍ

del 3 al 7 de juliol, d'11 a 14 h. Durada: 15 hores

Activitats per a l'aprenentatge de les ciències a secundària

Prof. Montserrat Roca Tort i Anna Sardà Jorge

Propostes per treballar l'àrea de ciències socials a l'ESO

Prof. Roser Canals Cabau

Què cal treballar a la classe de llengua... a secundària?

Prof. Artur Noguerol

La millora de competències de lectura i escriptura a l'ESO

Prof. M. Carmen Gracia Abadías

Les matemàtiques de 0 a 18 anys.
Concreció a l'educació secundària
 Coordina: Xavier Valls Aubert.
 Col·laboren: Lourdes Figueiras, Jordi Deulofeu i Julián Pfeifle

Experiències que ens porten cap a una escola inclusiva: el plaer d'aprendre (primària i secundària)

Coordina: Anna Navarro Biel
 Col·laboren: Antoni Doménech, Jaume Casanovas, Carme Gracia, Mercè Altimira i Joan M. Girona

«Aquí planeta Terra»: preservant un món viu (primària i secundària)

Coordinen: Carles Schnabel Gimeno i Rosa Maria Calvet Martí
 Col·labora: Montserrat Casanovas Pla
 El primer dia es farà a l'Escola d'Estiu. La resta, a Cosmocaixa (c. Teodor Roviralta, 47-51).

Dances d'arrel tradicional (2). Nou repertori

Prof. Ramon Cardona Farrés

Presència escènica, veu i lectura dramatitzada

Prof. Imma Colomer

Poesia i cinema com a recursos didàctics a l'aula de literatura

Prof. Agustín Faro

Conjunt instrumental Orff (primària i secundària)

Prof. Imma Oliveras Prat

¿Cómo utilizar y diseñar las simulaciones en el aula de física?

Applets y modells

Prof. Francisco José Navarro Rodríguez

Els ritmes brasilers i els seus instruments de percussió (primària i secundària)

Coordina: Daniela García Leite
 Col·labora: Rogério Araújo de Barros

CURSOS DE PRIMERA SETMANA A LA TARDA

del 3 al 7 de juliol, de 15.30 a 18.30 h.
 Durada: 15 hores

La recerca a l'ESO: ciències naturals

Prof. Ramon Grau Sánchez

Tècniques d'expressió fotogràfica

Coordina: Joana Cela Hortal
 Col·labora: Israel Ariño Torres

El treball de matemàtiques a l'ESO

Prof. Núria Planas Raig

Monstres i extraterrestres: la guerra freda en el cinema

Prof. Lúdia Bardina Molina

Llegir, pensar i clicar. Proposta didàctica per llegir a Internet

Prof. Francina Martí Cartes

**CURSOS DE SEGONA SETMANA
AL MATÍ**

del 10 al 14 de juliol, d'11 a 14 h. Durada:
15 hores

**El dia a dia d'un mestre de la di-
versitat**

Prof. Claudi Fuster Sobreperè

**Com afrontar una nova diversitat:
l'alumnat nouvingut**

Prof. Montserrat Moreno Porro

**Experiències transversals a l'IES
(relacionades amb les àrees de
música, tecnologia, català i visual
i plàstica)**

Coordina: Gemma Corderas Sans
Col·laboren: Marta Puig Ribera i Lau-
ra Ràfols Truke

**Aprenentatge-servei: educació
per a la ciutadania**

Coordina: Charo Batlle Suñer
Col·labora: Laura Rubio Serrano

Mediació, cultura de convivència

Prof. Cesc Notó Brullas

**Educar per a la ciutadania
(primària i secundària)**

Prof. Xus Martín Garcia

**Meteorologia en acció! (primària i se-
cundària)**

Prof. Marcel Costa Vila

**Temas y recursos para renovar la en-
señanza de la geografía en la ESO**

Prof. María Victoria Fernández Caso

**El guió audiovisual i l'art d'inventar
històries**

Prof. Raquel Picolo Berné

**Obesitat, anorèxia, bulímia... Per què
afecten el nostre alumnat?**

Coordina: Josep M. López Madrid
Col·labora: Neus Sallés Tenas

**CURSOS DE SEGONA SETMANA A
LA TARDA**

del 10 al 14 de juliol, de 15.30 a 18.30 h.
Durada: 15 hores

**Experiències per aconseguir l'èxit es-
colar d'alumnes amb dificultats d'a-
daptació als IES**

Coordinador: Ferran Mur i Sorolla
Col·laboradors: Ferran González i Arch,
Teresa Garrell, Jaume Casanovas, Agustí
Lluch i Canut i Eulàlia Paredes i Vidiella

**Disseny de materials per a l'orientació
educativa i professional de l'alumnat
més gran de 16 anys que han assolit o
no l'educació secundària obligatòria**

Prof. M. Pilar Roca Uriol

**Educar la sexualitat: educar per a la
igualtat**

Prof. Rosa Sanchis Caudet

CURSOS DE DUES SETMANES AL MATÍ

del 3 al 14 de juliol, d'11 a 14 h. Durada: 30 hores

L'anglès a l'ESO. Aprenentatge autònom
Prof. M. Pilar Estaun Escar

Abans de... parlem-ne! (resolució positiva de conflictes)

Prof. Anna Rodón Borrás

Postres de música (primària i secundària)

Prof. J. Lluís Ceprià Honorato

CURSOS DE DUES SETMANES A LA TARDA

del 3 al 14 de juliol, de 15.30 a 18.30 h. Durada 30 hores

El teatre: eines dramàtiques per dinamitzar l'aula

Prof. Oriol Colomer

Cursos monogràfics. 0-18

També hem programat cursos monogràfics per poder reflexionar sobre les «novetats» científiques d'algunes àrees de coneixement i per aprofundir en el coneixement d'alguns temes, problemes o conflictes d'actualitat. Per a aquests cursos també comptem amb experts de cada un dels temes.

Creiem que tots els temes d'actualitat són susceptibles de ser treballats a les classes i que aquest tipus de cursos ens pot facilitar la feina, encara que la seva finalitat no és pas la d'oferir recursos didàctics, sinó que pretenem que aprofundeixin en el coneixement dels fets més significatius que passen al món.

A l'apartat de monogràfics hi trobareu aquests cursos amb trama.

CURSOS DE PRIMERA SETMANA AL MATÍ

del 3 al 7 de juliol, d'11 a 14 h. Durada: 15 hores

Decorem i aprenem a descobrir el nostre entorn vegetal

Prof. Carmen Bosch Cebrián

Com fer l'aprenentatge significatiu a l'aula

Coordina: Antoni Ballester Vallori
Col·laboren: Guillem Vicens Xamena i Antoni Rosselló Nadal

Educació per a la pau

Coordina: Mónica Gijón Casares
Col·labora: Inés Domènech Ariza

Ortokinesiologia

Prof. Philippe Bombeeck i Valérie Fontaine
Gisbert

Una ullada a les tradicions pedagògiques des del segle XXI

Prof. Antoni Tort i Bardolet

La gestió de l'estrès docent des d'una vessant psicosocial

Prof. Antoni Roch Rosell

Aprendre a utilitzar la informació. Continguts educatius i propostes pràctiques

Prof. Glòria Durban Roca

CURSOS DE PRIMERA SETMANA A LA TARDA

del 3 al 7 de juliol, de 15.30 a 18.30 h.
Durada: 15 hores

Musicoteràpia: un espai per interpretar, escoltar, pensar i dialogar

Prof. Neus Escudé Matamoros, Marta Casellas Riera i Núria Escudé

Les lleis i el mestre. Què ha de saber, quina repercussió té a la vida de l'escola

Coordina: Josep Maria Queralt Castellà
Col·laboren: Immaculada Redondo Oliver, Juan Manuel Moros García, M. Ángeles Montoya Benzal i Albert Ricart López

Les WebQuests: una eina engrescadora

Prof. Ricard Garcia Meléndez

CURSOS DE SEGONA SETMANA AL MATÍ

del 10 al 14 de juliol, d'11 a 14 h. Durada: 15 hores

Diàleg entre cultures: coneguem-nos més

Coordina: M. Assumpta Fontanills
Col·laboren: Albert Grau Montero, Fátima Ahmed i Amèlia Saiz

Intel·ligència emocional a l'escola

Coordina: Mariano Royo Arpon
Col·laboren: Eva Bach Cobacho, Pitti Gómez i Daniel Garreta Jaume

Estratègies de comunicació i intel·ligència emocional

Prof. M. Eugènia Figuerola

Comunitats d'aprenentatge: prevenció de conflictes i convivència intercultural

Coordina: Montserrat Sánchez

Astronomia: els astres, el mar i jo

Coordina: Albert Pla Sánchez

Col·laboren: Josep Moll Llopis, Eduard García Muntaner i Elisenda Joan Sastre

Aquest curs té una durada de 20 hores. El dijous dia 13 es farà una visita nocturna a l'observatori de Valldoreix.

La biblioteca escolar: noves eines, noves propostes

Prof. Pau Raga

Ioga per a petits i grans

Prof. Anna Alabern Borrull

Coeducació: replantejament de conceptes. Reflexions i propostes

Coordina: Norma Sanfiz

Col·laboren Mercè Otero, Núria Solsona, Rosa Bofill, Adelina Escandell, Amparo Tomé, Eulàlia Lledó i una persona de Tamaia

El mal d'esquena en el docent

Prof. Bárbara Arellano

CURSOS DE SEGONA SETMANA A LA TARDA

del 10 al 14 de juliol, de 15.30 a 18.30 h.
Durada: 15 hores

La papiroflèxia, l'art de paper

Prof. Hirotoshi Kikuchi

Picasso, Miró, Dalí i Tàpies: una aproximació a les seves col·leccions

Coordina: Joan Astorch Eraso

Col·labora: Mariona Romaguera Piñol

CURSOS DE DUES SETMANES AL MATÍ

del 3 al 14 de juliol, d'11 a 14 h. Durada: 30 hores

I think, therefore I speak

Coordina: Josep Maria Hurtado Deulofeu

Literatura infantil i juvenil: què podem fer llegir i per què?

Coordina: Josep Francesc Delgado i Amàlia Ramoneda

Prof. Joan Portell i Mercè Arànega

Aquest curs es fa a l'Associació. Av. de les Drassanes, 3. Barcelona

La veu: eina de comunicació i expressió

Prof. Núria Sabaté Agramunt

Cal portar roba còmoda, mitjons per poder anar descalços, una tovallola normal i una gran.

Tutti frutti informàtic

Prof. Amèlia de Sancho

Perdre la por a l'ordinador

Prof. Anna Marcó

Si és possible, caldrà portar la màquina fotogràfica digital (Mavica) i, si se'n disposa, l'adreça de correu electrònic del PIE.

CURSOS DE DUES SETMANES A LA TARDA

del 3 al 14 de juliol, de 15.30 a 18.30 h.
Durada 30 hores

Tècniques d'estampació de papers i enquadernació

Prof. Núria Boix Cordero

Com aconseguir la felicitat i l'èxit treballant de docent

Prof. José Luis Castel Baldellou

Promoció de l'autoestima de l'alumnat

Prof. Elena Embuena Garcia i Esteve-Ignasi Gay Costa

Descobrint el misteri de la veu

Prof. Montserrat Franco Molina

Tai-txi: tornar a la infantesa

Prof. Roberto Ondarra Gutiérrez

La millora de les condicions de seguretat i salut al centre docent

Prof. Esteve-Ignasi Gay, Bárbara Arellano, Mònica Ros, Javier Aragón i Santi Calvet

Dreamweaver: introducció a la creació de pàgines web

Prof. Andreu Cardo i Anna Torner

Pàgines web amb Flash

Prof. Àngel García Velázquez

ELS EXPERTS ENS POSEN AL DIA

Aquest curs pretén analitzar i reflexionar sobre els temes, conflictes o problemes que creiem que estan presents en el món actual i també en els mitjans de comunicació i que són, per tant, susceptibles de ser tractats en els centres educatius.

Està organitzat de manera que cada tarda es dedicarà a un d'aquests temes que serà presentat, analitzat i discutit amb un expert. A la primera part es farà la presentació teòrica del tema i a continuació podrem fer el debat per contrastar els diferents punts de vista.

Dia 3: «Relacions món islàmic / món occidental»

A càrrec de M. Asunción Blanco, professora de geografia.

Dia 4: «“Aquí Planeta Terra”», preservant un món viu»

A càrrec de Carles Schnabel Gimeno. Àrea de Ciència i Medi Ambient. Cosmocaixa.

Dia 5: «Els canvis socials en el context de la globalització»

A càrrec de Josep Maria Masjuan, professor de sociologia de la UAB.

Dia 6: «Una por a la modernitat»

A càrrec de Xavier Rubert de Ventós, professor de filosofia de la Universitat de Barcelona.

Dia 7: «Política, economia i cultura: la geografia humana d'avui»

A càrrec d'Enric Mendizábal, professor de geografia de la UAB.

Dia 10: «El repte de la globalització»

A càrrec de Muriel Casals, professora d'economia de la UAB.

Dia 11: «Ni retòriques, ni voluntarismes: una educació de qualitat ha de ser inevitablement intercultural»

A càrrec de Xavier Besalú, professor de pedagogia a la Universitat de Girona.

Dia 12: «Gens, genomes i organismes: els avenços científics i algunes aplicacions i implicacions»

A càrrec de Josep Casacuberta i Jordi Casanova, investigadors del CSIC.

Dia 13: «Europa: un mapa canviant, una realitat complexa»

A càrrec de Maria Villanueva Margalef, professora de geografia de la UAB.

Dia 14: «L'aprenentatge en la societat del coneixement»

A càrrec de Xavier Testar, professor del departament de bioquímica i biotecnologia de la Universitat de Barcelona, i Raquel Egea, responsable de formació del programa INNOVA de la UPC.

Coordina: Montserrat Casas.

Cursos virtuals

Àmbit Virtual de les Escoles d'Estiu dels Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya

Tots podem participar en l'Àmbit Virtual de l'Escola d'Estiu a través del fòrum general, les videoconferències i els cursos virtuals.

Els materials dels cursos estan disponibles a la xarxa i la relació professor / alumne es fa per missatgeria, fòrums i xats.

Informació i inscripció a:

<http://acte.pangea.org/>

Educació infantil

Experimentació al parvulari (20 h). Montserrat Pedreira

Racó virtual dels petits (30 h). Rita Armejach

Educació primària

Recursos a Internet per a primària (20 h). Sebastià Capella

Jocs infantils d'arreu del món (20 h). Rafael Badia

La immersió lingüística: sumar i no pas restar (30 h). M. Dolors Areny

TIC i l'atenció a la diversitat i les NEE a primària (30 h). Joaquim Fonoll

Educació secundària

Recursos a Internet per a secundària (20 h). Joan Valldaura

Recursos a Internet per als alumnes nous (30 h). Joan Miquel Ledesma

Models d'intervenció a l'aula (20 h). Rita Armejach

Taller d'escriptura creativa, II (30 h). Antonieta González

Fem servir *weblogs* a l'ESO! (30 h). Rita Armejach i Eloi Aymerich

Ús de les TIC en l'ensenyament de les ciències experimentals (20 h). Mari Àngel Pitarque

Eines d'Internet

***Webs* accessibles i fàcils d'usar a l'escola** (20 h). Miquel Térmens Graells

Missatgeria Internet (30 h). Joan Hervás

Disseny de pàgines *web* (I) (30 h). Joan Hervás

Disseny de pàgines *web* (II) (30 h). Joan Hervás

Recursos de navegació (20 h). Joan Homar

Xats i fòrums (20 h). Nicola Veronessi

Educació primària i secundària

Matemàtiques a Internet (20 h). Sebastià Capella

Taller d'escriptura creativa, I (30 h). Conxita Palanques

L'ús col·loquial del català a l'escola (30 h). M. Dolors Areny

Edició de videoclips didàctics (20 h). Anna Vera

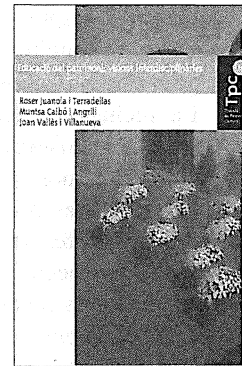
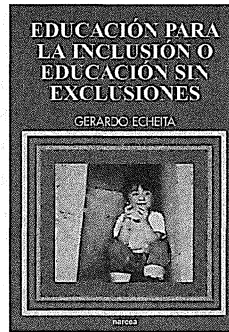
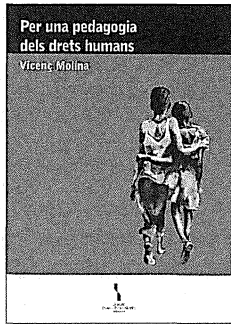
Educació física, una àrea integral: recursos i propostes (30 h). Dani Tomàs i Glòria Ros

Què fem el curs vinent? Programació d'educació física, la 6a hora, o activitats extraescolars (20 h). Dani Tomàs i Glòria Ros

Logo I: un llenguatge per a la creació i l'experimentació (20 h). Ramon Cemeli i Ramon Palau

Logo II: un llenguatge per a la creació i l'experimentació (40 h). Ramon Cemeli i Ramon Palau

Novetats bibliogràfiques

Biblioteca Rosa Sensat

Arte infantil en contextos contemporáneos.

Manuel H. Belver; Carmen Moreno; Silvia Nuere (eds.). Madrid: Eneida, 2005 (Puntos de vista; 8)

Extracte de l'índex:

Arte contemporáneo, museos y arte infantil; Arte infantil en contextos especiales: investigaciones sobre arteterapia para niños con cáncer, aplicaciones virtuales de arte infantil en contextos hospitalarios; Cultura visual infantil: del 11-S al 11-M: la imagen de los atentados en los dibujos de los niños, la exposición en la escuela, lugar instrumento y estrategia de aprendizaje, metodologías interculturales a través de la educación artística, el desarrollo personal y educativo a través del dibujo, cultura visual en un entorno de tradición industrial

BOIX, Josep Lluís. *La iniciació professional com a proposta integrada a l'ESO*. Lleida: Pagès, 2005. VIII Premi Batec a la recerca i innovació educatives 2004

Extracte de l'índex:

Educació secundària obligatòria i educació per a tothom: apropament a la nostra realitat; Què fem amb els alumnes que no han assolit les capacitats necessàries per continuar la formació ni per accedir al món del treball?; Els programes de Formació Professional Inicial a Espanya; Elements per a un programa d'orientació per a l'assoliment de competències clau i professionals; Disseny de la investigació; Els resultats: anàlisi de la informació; Disseny i proposta d'implementació

El cine, un entorno educativo: diez años de experiencias a través del cine. Saturnino de la Torre; Maria Antònia Pujol; Núria Rajadell (coord.). Madrid: Narcea, 2005 (Educación hoy)

ECHÉITA SARRIONANDIA, Gerardo. *Educación para la inclusión o educación sin exclusiones*. Madrid: Narcea, 2006 (Educación hoy: Estudios)

Extracte de l'índex:

La «Educación Especial» a examen: defini-

ciones y respuestas; La «Educación especial», un ámbito que se resiste a cambiar; ¿Por qué hablamos de Educación Inclusiva? La inclusión educativa como prevención para la exclusión social; Educación de calidad para todos; Ámbitos de intervención y competencias del profesorado para un desempeño profesional complejo; Explorando la nueva perspectiva: propuestas e instrumentos para una investigación colaborativa
Escola excel·lent [recurs electrònic]. Barcelona: RTVE, 2006.

[DVD del programa *Gran Angular* emès a TV2 el març de 2006]

L'estat del món 2006: tema central: la Xina i l'Índia: informe del Worldwatch Institute sobre el progrés cap a una societat sostenible. Danielle Nierenberg (dir.) Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya: Angle, 2006
Extracte de l'índex:

La Xina, l'Índia i el nou ordre mundial; El replantejament del sector carni mundial; La salvaguarda dels sistemes d'aigua dolça; El conreu d'alternatives renovables per substituir el petroli; La ciència minvant: introducció a la nanotecnologia; La reducció mundial de l'abast mundial de mercuri; Convertim les catàstrofes en oportunitats per a la pacificació; La reconciliació del comerç i desenvolupament sostenible; La construcció d'una societat civil verda a la Xina; La transformació de les corporacions
HARRIS, Sandra; PETRIE, Garth F. *El acoso en la escuela: los agresores, las víctimas y los espectadores*. Barcelona: Paidós, 2006 (Paidós educador; 184)

JORNADAS D'INNOVACIÓ EN L'ETAPA D'EDUCACIÓ INFANTIL (7: Bellaterra: 2006). *Crear i viure en un món complex*. Bellaterra: ICE. Universitat Autònoma de Barcelona, 2005 (Jornades; 60)

Extracte de l'índex:

Pedagogia sistèmica i complexitat: nous

paradigmes per a un temps de canvi; Emocions i competència emocional; Els camins de l'art; Societat, escoles i famílies, tots canviem; Viure en la complexitat d'un entorn de diversitat cultural; Comprensió musical i pensament complex; Incerteses de l'educador i l'educadora en l'actualitat; Espais familiars: les famílies i els infants aprenen junts

JUANOLA I TERRADELLAS, Roser; CALBÓ I ANGRILL, Muntsa; VALLÉS I VILANOVA, Joan. *Educació del patrimoni: visions interdisciplinàries*. Girona: Documenta Universitària: Universitat de Girona, Institut del Patrimoni Cultural, 2005 (Treballs de Patrimoni Cultural; 4)

Extracte de l'índex:

Patrimoni i educació: vincles i recorreguts comuns; L'educació com a augment del patrimoni; L'educació del patrimoni entesa com a transmissió, comunicació, interpretació i com a vincle d'inclusió; Diversitat cultural, educació i patrimoni; Nuclis per desenvolupar la comprensió intercultural a través del patrimoni i de la pràctica educativa de l'art; Patrimoni, sentit de lloc i educació estètica; Cap al futur en educació estètica i ambiental del patrimoni: eixos i objectius

Nuevas tecnologías para la educación infantil y primaria. J. Siraj-Blatchford (comp.). Madrid: Morata: Ministerio de Educación y Ciencia, 2005 (Pedagogía: educación infantil y primaria)

SANCHIS CAUDET, Rosa. *Tot per amor? Una experiència educativa contra la violència a la dona*. Barcelona: Rosa Sensat, 2006 (Premi de Pedagogia; 3). Premi de Pedagogia Rosa Sensat 2006

Cartellera

ACTIVITATS DE ROSA SENSAT

II Jornades Les escoles compromeses amb el món
«Per la creació d'una xarxa educativa especialitzada en solidaritat i cooperació»
Barcelona, 5 i 6 de maig de 2006

Jornades adreçades a professionals de l'educació, personal de l'Administració relacionat amb l'educació o la cooperació, ONG i altres professionals interessats en com treballar la solidaritat i la cooperació al món educatiu.

Organitza: Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament, Dep. d'Educació de la Generalitat de Catalunya, Diputació i Ajuntament de Barcelona, Federació Catalana d'ONGD i l'A. de M. Rosa Sensat

Informació i inscripcions: <http://www.rosasensat.org>

Contacte: escolescompromeses@pangea.org

Tel.: 93 481 73 96 (Miryam Navarro), dilluns a dimecres de 16 a 20 h i dijous a divendres, de 10 a 14 h

**R O S A
S E N
S A T**

I Jornades d'educació integral.
«El desenvolupament personal dels educadors»
Barcelona, 5 i 6 de maig de 2006

Adreçades a mestres, professors, educadors socials, monitors de lleure i qualsevol persona relacionada amb el món educatiu.

Coordina: AEDEA (Asociación Española para el Desarrollo de una Educación Armónica), Institut Integratiu de Barcelona i A. de M. Rosa Sensat

Informació: www.rosasensat.org
<http://www.institutintegratiubcn.com>
 Tel.: 675 447 837 / 93 481 73 74

Conferència «Diàlegs sobre diversitat»
Barcelona, 17 de maig de 2006,
a les 18.30 h

Organitza: Xarxa europea DECET (Fundació Bernard van Leer) i A. de M. Rosa Sensat

Conferencians: **John Bennet**, OCDE (Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic) i **Michel Vandebroec**, Universitat de Ghent

Lloc: Caixaforum

ACTIVITATS DE ROSA SENSAT

Trobada crítica internacional Barcelona, 19 i 20 de maig de 2006

La Xarxa per a la recerca i la pràctica pedagògiques a Dinamarca i l'Associació de Mestres Rosa Sensat organitzen una trobada internacional de dos dies amb debats i anàlisis sobre les tendències en la pedagogia i la política educativa. La reunió té com a objectiu establir xarxes internacionals per a la introducció i el desenvolupament d'idees crítiques i alternatives sobre institucions pedagògiques i sistemes educatius.

Inscripció: <http://www.participation.dk>

TROBADA

Trobada 2006. La Xarxa d'Educació en Comunicació «El dret a l'Educació en Comunicació» Barcelona, 5 i 6 de maig de 2006

Trobada oberta a totes les persones interessades: professorat, estudiants, periodistes, pares i mares...

Informació: <http://www.laXarxa.info/2006/info.html>

FÒRUM

L'èxit escolar per a tothom, un objectiu de la ciutat Barcelona, 17 i 18 de maig de 2006

Organitza: Consell Directiu del Projecte Educatiu de Ciutat i l'IMEB

Informació i inscripcions: <http://www.bcn.es/educacio/pec>

Secretaria VI Jornades: Tel. 93 319 63 23

A/e: pec@manners.es

PREMI

I Premi «Recerca per a la pau» de la UB

La Universitat de Barcelona convoca la 1a edició del Premi Recerca per a la Pau, per a treballs d'estudiants de batxillerat, amb l'objectiu de promoure l'educació per a la pau en l'ensenyament reglat i enfortir la cultura de pau des de la recerca.

Termini de presentació: Els treballs es presentaran **abans del 28 d'abril de 2006**, a la Fundació Solidaritat UB

Melcior de Palau 140 • 08014 Barcelona

Informació: http://www.ub.es/solidaritat/premi_pau

Com a docent, vull que em protegeixi una companyia que conegui el meu sector i tingui en compte les meves necessitats i les de la meva família

AUTO

- Descompte exclusiu del **25%**.
- Fins a un **55%** de bonificació per no-sinistralitat.
- Completa assistència en viatge des del km 0.
- **4%** de descompte per pagament anual.

LLAR TOTAL

Un autèntic **tot risc** per a la llar que inclou la Responsabilitat Civil Professional* dels docents, sense cost addicional.

*Per a residència principal, en contractar contingut.

ATLANTIS, **1^{era}** en el rànquing d'atenció telefònica.

FONT: estudi INESE i CEVECO Auditors (juny '05) sobre 70 asseguradores espanyoles.

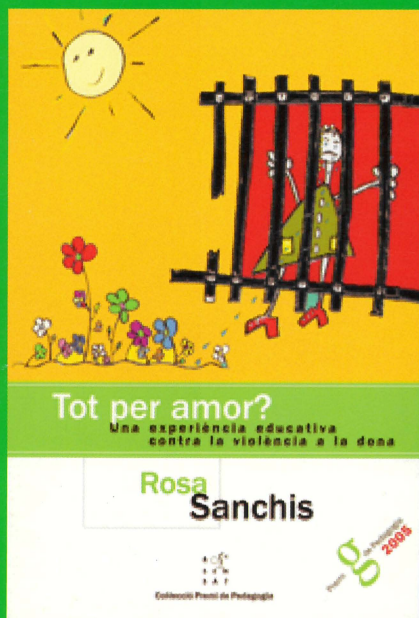
I a més:

CARAVANA, ACCIDENTS, VIDA, ESTALVI i PENSIONS

ATLANTIS l'asseguradora
seguros del **sector docent**

901 500 300
www.atlantis-seguros.es

novetat

Tot per amor? **Una experiència educativa contra la violència a la dona**

Rosa Sanchis Caudet

Col·lecció Premi de Pedagogia, 3
182 pàg. PVP: 12 euros

Edita:
**Associació de Mestres
Rosa Sensat**

www.rosasensat.org

Tot per amor? és, una història d'amor a l'educació com a motor i combustible de vida, i també la constatació que es pot estimar i créixer alhora, amar sense perdre el vol i ampliar el territori. El territori del llibre està format pels relats i les valoracions dels alumnes que han passat per les classes d'educació afectiva i sexual de Rosa Sanchis, per les seues discussions i per un saber teòric fruit de quinze anys d'estudi i treball a peu de classe.

L'aparent senzillesa de l'obra és una virtut que no amaga l'exacta radiografia de la manipulació moral que el patriarcat ha comès amb les persones, en especial amb les dones, personatges secundaris en la pel·lícula de la vida. Però la càmera que la professora ha instal·lat a l'aula es gira ací cap a la violència exercida contra elles, i mostra clarament com la llavor dels principis patriarcals arrela en les creences i sentiments dels joves.

Amor i dolor han anat massa temps de la mà; llibres com aquest són necessaris perquè ofereixen als adolescents –i també als adults– diferents eines que qüestionen una educació massa restrictiva. Documents per recuperar la capacitat per a explorar i crear plaer en les relacions afectivosexuals i el temps per a pensar i perdre's en la fantasia.

R
S
S
A
O
S
E
A
N
S
A
T

COL·LECCIÓ PREMI DE PEDAGOGIA